

Athanasius Kircher
MUSURGIA UNIVERSALIS

Buch II

Texterfassung von Jacob Langeloh
im Rahmen des Übersetzungsprojekts von DHI Rom und HMT Leipzig

< P 4 3 >

M V S V R G I A E

V N I V E R S A L I S

S I V E

A R T I S M A G N A E

C O N S O N I ,

E T

D I S S O N I

L I B E R S E C U N D U S

P H I L O L O G I C U S

De sono artificioso siue Musica, eiusdem prima Institutio-
ne, Aetate, Vicissitudine, Propagatione.

P R A E F A T I O .

<initial8>EXAMINATIS in praecedenti libro atque iuxta ordinem natu-
rae discussis singulis ijs, quae ad soni vocisque genesin quouis mo-
do spectare videbantur; ordinis ratio modò postulat, vt ad sonum
artificiosum siue Musicam dissertationis nostrae filum extenda-
mus, quam eo prorsus modo, quo illa in hominum animis adole-
uit, persequemur. Sciendum autem Musicam in primis statim
mundi incunabilis in varià illusione corporum, vti et in animalium
vocibus, veluti quaedam sui iecisse seminarij fundamenta; quae de-
inde rerum omnium finis Homo altiùs excolens, in fabricam omnibus numeris abso-

lutam eduxit; Vt enim sonus simplex vocem, ita vox simplex covem siue sonum harmonicum (veluti compositionis rerum elementa quaedam) antecessit; de cuius quidem

<p44>

harmonici soni origine, aetate, propagatione, vicissitudine, praesertim apud Hebraeos et Graecos hoc libro disceptare constituimus. Et ne Lectoris auidum animum longiori pro-
lusione suspendamus, propositam nobis materiam ab ouo, vt dici solet, auspicabimur.

C A P V T . I .

De Musicae Inventione.

in2 IN mundano rerum theatro, nihil sono magis obuium; Is tamen vti adhuc nunc,
ita etiam primaevae iam mortalium genti variam dedit inuentionis suae occasionem

[Prima principia Musicae et origo.]

oportunitatemque; Atque in primis ventorum, vti et quorundam animalium sibili,
quos primi illi mortalium per campos hinc inde dispersi identidem perciebant, pri-
mam quoque occasionem dederunt fabricae fistularum, quas ad similitudinem naturae
ex auenà, arundine, tibijs gruum, alijsque cauis plantarum thyrsis efformabant; Con-
cauorum verò corporum sonitus strepitusque, variam pulsatilium Instrumentorum
supellectilem peperit, vti postea videbitur.

Cùm enim primaevi mortalium, vt plurimùm, rusticae ac pastoritiae vitae operam da-
rent, ibique sua figerent habitationis tentoria; vbi pingua occurrebant pascua, et loca
[Ex arundinibus prima fistularum rudimenta.]

aquis irrigua, et consequenter iuncis, arundinibus, papyris, similibusque fistulosae pro-
lis germinibus referta; fieri non potuit, vt gens tota die plerumque otiosa, sine aliquà
mentis relaxatione consisteret. Verisimile igitur est hos homines ex dictis fistulosis
thyrsis primùm lituos sibi varios formasse, et quidem non minori, quàm hoc tempore
pastores, ceterosque rusticam vitam agentes facere videmus, artificio; et forsàn etiam
maiori, vtpote qui tum ingenio adhuc erant vegetiori. Cùm praeterea ijdem primi
mortales fabrilem artem (vt pote sine qua humani generis societas periret) vt plurimum
callerent; fieri sanè non potuit, quin ex casuali subinde diuersorum corporum collisio-
ne inter laborandum non varios sonitus ac strepitus subinde excitarent; vnde admodum
probabile est, eos hac occasione in variam pulsatilium instrumentorum notitiam per-
uenisse eà prorsus ratione, vti nobis horiderno die subinde adhuc contingit. Musica

[Instrumentorum Musicorum origo.]

igitur non à Graecis, aut Aegyptijs, aut Chaldaeis, sed à primis ante diluuium hominibus

primam habuit suae inuentionis originem. imò si omnes homines è mundo iam tollerentur praeter paucos pueros rerum ignaros, hosce tamen tum necessitate cogente, [Omnes rerum inuentiones videntur fuisse casuales.]

tam casu et experientià cum tempore in varias inuentiones humano generi necessarias incidere posse nihil dubito; inuentiones enim rerum homini insitae sunt, nec libris solùm discuntur, des et intellectu aliqua insigni necessitate cogente, vel casu, aut experientià vel genij suggestionem eruuntur; Musicam igitur iam à principio fuisse, praeterquam quod Sacrae Litterae id luculenter testentur, ipsa etiam ratio dictat, vt dixi; Certè 4. cap. num. 21. Geneseos Musicorum instrumentorum inuentio Iubali apertè adscribitur his verbis:

וַיְהִי יוֹבֵל הָאָבִי כֶּל־תְּחִלָּתוֹ כְּנֹר וְעוּגָב: [aus BHS]

Etnomen fratris eius Iubal ipse fuit Pater tractantis siue pulsantium Cytharam et Organum, vbi 70. habent οὗτος ἦν ὁ καταδείξας ψαλτήριον καὶ κιθάραν; *hic fuit qui monstrauit primus psalterium et Cytharam.*

Qualia verò fuerint instrumenta ab ipsis inuenta dicetur in Capite de Musica Hebraeorum. At verò post diluuium Aegyptij primi fuerunt perditae Musicae instauratores Hi enim à Chamo et Mesraimo filio eius instructi Musicam in tantum illustrarunt, vt vel ab Aegyptio verbo Moys Musica etymon suam sumpserit, eò quòd ad stagnantes Nili paludes, occasione arundineae, papyracaeque sobois (ex qua lituos suos efformabant) ibidem copiosè repullulascentis, inuenta ac instaurata sit. [Musica in Aegypto inuenta.]

tum illustrarunt, vt vel ab Aegyptio verbo Moys Musica etymon suam sumpserit, eò quòd ad stagnantes Nili paludes, occasione arundineae, papyracaeque sobois (ex qua lituos suos efformabant) ibidem copiosè repullulascentis, inuenta ac instaurata sit. Verùm vide quae fusiùs de hoc argumento in Prologo Copto tractauimus. Ab Aegyptijs autem postmodum ad Graecos, ab his ad Latinos aliasque Nationes traducta, <p45>

nullo non tempore magnos progressus fecit. Quid verò vnaquaeque Natio propriè circa hanc facultatem inuenerit, quemque in Musica modum seruauerit in peculiaribus locis docebitur.

C A P V T I I .

De obiecto Musicae eiusque subalternatione et quòd Musica sit vera scientia speculatiua.

[Obiectum Mathematicae.]

in2 OMnis facultas ordine naturae obiectum aliquod circa quod primariò versetur, prae-

supponit; Obiectum Mathematicae absolutum et adaequatum est quantitas terminata, quae vti duplex est continua et discreta, ita duplicem quippe Facultatem parit, Geometricam et Arithmetica. Vtraque quantitas denuò spectari potest vel absolute, simpliciter et per se, vel relative aut in ordine ad aliud; priori modo purarum Mathematicarum, posteriori mixtarum constituit obiectum; In quantum verò vtraque se tenet ex parte materiae praebet materiale obiectum commune tam puris, quàm mixtis scientijs; in quantum autem ex parte formae, formale constitui obiectum, cuius [Obiectum formale Opticae.]

officium est scientiam, quae circa illud occupatur, ab omnibus alijs distinguere; Hoc pacto formale obiectum Opticae est linea visualis; Musicae, numerus sonorus, circa has enim affectiones, nulla alia facultas praterquam Optica et Musica versantur. Nam licet tam Optica quam Geometria pro materiali obiecto suo communi habeant lineam, attamen Geometria eam sub alià ratione ac formalitate considerat, quàm Optica: illa enim vt extensam, Optica verò vt etiam visualis est, lineam considerat quae quidem formalitas, vt dictum, est Opticae formale obiectum, per quod tam à Geometrià, quàm ab omnibus reliquis scientijs distinguitur. Similiter tam Arithmetica, quàm Musica habent pro obiecto communi numeros. At Musica sub alia formalitate illos considerat, quàm Arithmetica; nimirum pro vt sunt sonori, seu provt [sic] dicunt certas proportionem sonorum; per quam formalitatem Musica, tanquam per formale obiectum, differt ab omnibus alijs scientijs. Quid autem sit iste numerus sonorus, vt formalis obiecti ratio huius scientiae plenius innotescat, restat explicandum.

[Numerus sonorus quid?]

Numerus igitur sonorus latè sumptus nihil aliud est, quàm numerus certam ad voces sonosque relationem dicens, qui et artificiosè in corpore sonoro reperitur; Strictè verò sumptus relationem dicit ad intervalla tantùm consona, quae nil aliud sunt, quàm certae proportionem, ac formae quaedam, consonantiarum primo loco in Musicà consideratae. Quas quidem rationes in vnà solùm chordà inquirebant primi Musici, reperiebantque tantam esse quantitatem soni chordae, quantus erat numerus partium

[Quomodo veteres intervalla harmonica inquirebant.]

in quas illa diuidebatur; notà igitur chordae longitudine ac partibus, in quas secabatur, de distantia grauis et acuti infallibile iudicium formabant: Ita in chordà quapiam diuisà bifariam ex sono vnus partis comparato ad sonum totius chordae, luculenter in notitiam deueniebant intervalli siue vocis diapason (quam vulgò Octauam vocant)

hancque consonantiam in dupla proportione, iuxta scil. diuisarum partium analogiam, consistere, necessariò inferebant; eò quod se haberet sicut duo ad vnum.

Cùm verò ex tardo motu grauis, ex celeri verò acutus sonus nascatur, aliud inferebant; nimirum dimidiam diuisae chordae partem ad integram duplo celerius tremere, ita vt si millies tremat integra, bis millies tremat dimidia; Idem iudicium de coeteris [Voces et soni sunt harmoniae materia. numeri et proportiones verò eius forma.] omnibus consonis et dissonis interuallis formabant, quae omnia fusiùs hic examinarem, nisi ea secuturis libris reseruassem. Atque hinc patet quod vti voces et soni sunt quasi interuallorum harmonicorum materia; ita numeri et proportiones forma sunt eorundem, ex quorum additione resultat tandem numerus sonorus verum et formale obiectum Musicae; licet autem omnia corpora producendis sonis apta sint, non tamen illa

<p46>

semper, nisi ad vnam certam et determinatam formam harmonicam reducantur, consonantijs generandis idonea sunt.

[Musica subalternata scientia est.]

Atque hinc inferimus primò Musicam esse subalternatam scientiam; Quod vt intelligatur; Notandum scientias alias esse principales, alias minùs principales, Principales dependent à generalibus principijs lumine natura aut cognitione sensuum notis; ex quibus suas conclusiones deducunt; Sicuti sunt v.g. Geometria et Arithmetica, dicunturque subalternantes; Minùs principales verò sunt, quae prater illa principia lumine naturae ota vel sensuum ope acquisita; assumunt etiam pro suis principijs conclusiones iam à scientià Principali demonstratas; Et licet idem commune obiectum materiale cum Principali habeant; tamen in hoc ipso subiecto seu obiecto communi considerant certam quandam perfectionem seu formalitatem à quà praecipuè suam specificationem accipiunt (vt paulò superiùs dictum de Opticà respectu Geometriae) cui tam ratione Principiorum quàm subiecti seu obiecti subalternantur.

Hoc igitur posito patet etiam Musicam esse scientiam Arithmeticae subalternatam; quod ita probatur. Tria ad subalternationem alicuius scientiae ex dictis requiruntur.

[Quae ad subalternationem alicuius scientiae requirantur?]

Primò scilicet idem obiectum materiale tam subalternanti, quàm subalternatae commune; Secundò eadem vtrique, quibus in conclusionibus formandis vtantur, principia communia et vt insuper subalternata assumat pro suis principijs conclusiones à subalternante factas; Tertiò vt subalternata Obiectum commune consideret vt affectum certà quadam perfectione ac formalitate, quae sit eius specificationis fundamentum ac basis; At haec tria inueniuntur in Musica; Ergo etc. Primò enim numerum vtrique communem considerat. Deinde Principijs vtitur ab Arithmeticà acceptis. Denique numerum non praecisè et per se, sed vt verta sonoritatis perfectione affectum, seu numerum in corporibus sonoris eluscentem considerat; dum videlicet exhibet sonos habentes datos quoslibet acuminis et grauitatis gradus; dum dato quolibet sono, alios in data proportione variatis nimirum longitudine, ambitu, tensione, corporum sonantium densitate, inuenit; dum denique datos quoslibet numeros sonoros numerat, addit, subtrahit, diuidit, multiplicat etc. Porrò si sonoritas haec lineis numero explicabilibus applicetur (quemadmodum nos in Geometria nostra harmonica praestitimus) erit Musica non tantum Arithmeticae, sed et Geometriae subalternata, habebitque obiectum formale lineam sonoram, vt in Echosophia fusiùs probabitur;

[Musica geometriae quoque subalternari potest, in quantum lineam sonoram considerat.]

Patet igitur quomodo Musica sit subalternata scientia. Patet quoque eandem non puram Mathematicam, sed mixtam esse, inter Arithmeticam vel Geometriam et Physicam intermediam. Patet denique Musicam esse propriè ac strictè dictam Scientiam, eò quòd subalternetur, vt dictum, Arithmeticae et Geometriae. Cum igitur hae subalternantes sint propriè dictae scientiae (vt doctè et solidè demonstrat Blancanus in Locis Ma-

thematicis Aristotelis) sequitur et subalternatas esse tales, cùm vtantur ijsdem principijs et insuper Musica procedat verè modo scientifico. Nam tria adhibet principiorum generam, nempe Definitiones, Postulata, et Axiomata, ex quibus tandem perfecta scientia nascitur, vt fusè in libris posteriorum probat Philosophus; Et definitiones quidem sunt perfectae et essentielles, vt sunt definitiones, quas tertio libro proposuimus.

[Musica proprie dicta scientia est.]
Vt v.g. Interuallum harmonicum est spacium intensionis et remissionis capax etc. Ineruallum multiplex duplum siue diapason, est spacium harmonicum maius, minus bis continens etc. Interuallum multiplex triplum, est spacium harmonicum maius, minus ter continens, et sic de coeteris; quae sunt definitiones essentielles, et aliter se habere non possunt, imò aeternae veritatis, vt alibi demonstramus, necessariamque cum naturà rerum connexionem

[Definitiones in Musica.]

[Axiomata in Musica.]

habent. Axiomata quoque siue Pronunciata in Scientià Musicà sunt, Propositiones per se ac lumine naturae notae. Vt: Quicquid harmonicè metitur alterum, metitur et mensuratum ab illo etc. Compositum harmonicum in ea resoluitur simplicia ex quibus componitur etc. Quicquid metitur detractum et residuum, metitur et totum; Et similia plura de quibus alibi ex instituto. Postulata sunt: Datà aequali chordà, quae spacij ad spacium proportio est, est et soni ad sonum. Et similia, ex quibus certissimas conclusiones, vt in toto hoc ope-

[Postulata in Musica.]

[Postulata in Musica.]

[Postulata in Musica.]

[Postulata in Musica.]

[Postulata in Musica.]

<p47>

re passim videre est, formamus. Vnde tandem concludimus Musicam verè et propriè scientiam esse dicendam.

C A P V T . I I I .

De Diuisione et definitione Musicae.

in2 MVsica latissimè sumpta nihil aliud est, quàm discors concordia vel concors discor-
[Musica Mundana.]

dia variarum rerum ad vnum aliquod constituendum concurrentium, de
quà in vltimo libro fusè tractabitur; estque vel naturalis vel artificialis; Naturalis com-
plectitur totam naturam rerum harmonicè dispositam, siue quod idem est, Musica Mun-
dana, continet, coelorum, elementorum, mixtorumque admirandam harmoniam.

Ad hanc Musica quoque humana reuocatur, quae consistit vel in compositione corpo-
ris harmonica, vel in sensuum tam interiorum quàm exteriorum miro ordine, disposi-
tione εὐκρᾶσία et concordia, vti suo loco dicitur.

Artificialis est vel organica vel harmonica: Organica continet instrumentorum sub
trimplici ordine Penumaticorum, Encordorum, Pulsatiliūque artificiosam fabricam,
[Artificialis Musica duplex.]

vsumque, de quibus integro libro V. tractamus ex professo; Harmonica Musica est,
quae mediante sensu et ratione considerat differentias sonorum, modulationum, conso-
nantiarum, de qua quatuor integris libris scil. *Tertio, Quarto, Quinto, Sexto* variè tractamus.

Nonnulli Musicam diuidunt in speculatiuam et practicam; Vnde et Musicus theo-
ricus ille dicitur, qui excluso sensu, solà ratione quaecumque in harmonicà Musicà oc-
currere possunt, iudicat; Practicus verò qui solo sensu innitens, causam suae operatio-
[Musica speculatiua et practica quae?]

nis ignorat quā talis, vnde tantò practico theorico nobilior est, quantò scientia arte
eminentior; vterque tamen imperfectus iuxta illud.

Bestia non cantor, qui non canit arte, sed vsu.

[Quis Musicus perfectus.]

Solus itaque perfectus Musicus est, et dici debet, qui Theoriam praxi iungit, qui non
tantum componere nouit, sed et singularum rerum rationem reddere potest; ad quod
tamen cum dignitate praestandum, omnium paenè scientiarum notitia requiritur; sci-

licet Arithmeticae, Geometriae, Proportionum sonorum, Musicae practicae tam vocalis, quàm instrumentalis, Metricae, Historicae, Dialecticae, Rhetoricae, totius denique Philosophiae absoluta cognitio, adeò vt Musicam in rigore sumptam, nihil aliud esse definiamus, quàm Sonorum harmonicorum, in quocumque genere occurrentium perfectam scientiam, cuius in hac Musurgià vniuersali siue Arte Magnà Consoni, et Dissoni archetypon quoddam ponimus; Verùm his καθολικότερως praemissis, iam singula ordine exequamur, à varia variarum Genitum Musica initium facturi.

C A P V T . I V .

DE MVSICA ANTIQUA

Instrumentis Hebraeorum, et qualia illa fuerint.

in2 INuentum chordarum vti facile fuit, ita quoque vetustissimum esse et primaeuorum temporum nemo dubitare debet; cùm enim nihil adeò necessarium sit, quàm filorum ad varia compingenda vsus; omnis autem quorumcunque filorum extensio gratum quendam sonum excitet; ex caria autem tensione chordarum variij nscantur soni, nihil facilius fuit viris Musurgis hac experientia priùs edoctis, Instrumenta tandem omnis generis adinuenire; et quidem Cytharam polychordam ante diluuium fuisse Sacrae nos docent Literae, decachordo quoque Psalterio Dauidem vsum liber Regum psalmo-

<p48>

rumque restatur; Vt igitur qualitatem conditionemque huiusmodi apud Hebraeos quondam vsitatorum Instrumentorum penitiùs rimarer, quotquot habere licuit Rabbinorum Commentarios Thalmudicorumque operum, de ijs tractantium Volumina, seriò volui et reuolui, vt quid de verà dictorum Instrumentorum formà in tantà Authorum confusione sentiendum esset, in fonte cognoscerem; Quid igitur profecerim curioso Lectori hoc loco communicare constitui.

Inter coaeteros igitur Hebraeorum Authores exactè huiusmodi Instrumenta tractat Author Schilte haggiborin.]

thor Schilte haggiborim; qui Sanctuarij diversa Musica instrumenta fuisse ait numero 36. quorum omnium pulsandorum Artifex fuit Daud; verba adiungo:

[Heb. 48.1]

Memoratur David 36. Instrumentorum musicorum pulsandorum nototiam habuisse; et ibidem:

[Heb. 48.2]

Id est: scripserunt Patres nostri quòd cantica et sonationes domus Sanctuarij fuerunt plurimae, memorant enim 22. diuersa instrumentorum genera, quorum omnium pulsandorum notitiam tenebat Rex Daud, pax super eum. Et Saadias in Daniele illi 36 Instrumentorum peritiam tribuit. Tractatus Aruchin Thalmudicus 34. eorundem numerat; Quae omnia vt ex confusione sua in ordinem harmonicum redigantur à polychordis, quae Hebraeis נגינות *Neghinoth* appellatur, ordiemur.

§ . I .

De Instrumentis Hebraeorum Polychordis,
siue נגינות *neghinoth*

[מחול מנין Minnin Machul]

NEginoth Hebraeorum instrumenta,
quae manu vel bacillis aut plectro
pulsantur, fuisse, vel ipsum verbum
[Neghinoth qualia instrumenta Hebraeis.]

נגה quod idem est ac pulsare satis superque declarat; Schilte haggiborum

ita ea describit cap. 4.

[Heb. 48.8]

Et *Neginoth*, inquit fuerunt instrumenta lignea longa et rotunda et subtus ea multa foramina tribus fidibus constabant ex intestinis animalium, et cùm vellent sonare ea, radebant fides cum arcu compacto ex pilis caudae equinae fortiter astrictis, in graeco diciutr *trichordon*, in latino trisidium. Instrumenta verò Neghinoth fuerunt Psalterium *Nablum*, Cythara,

<p49>

siue quod idem est *Assur*, *Neuel*, *Kinnor*, *Maghul*, *Minnim*, de quibus singulis breuiter aliquid dicendum est.

Psalterium Daudicum quale fuerit, nemo rectè adhuc definiuit, credunt aliqui non tam fuisse instrumentum, quàm certa quaedam harmoniae genera denotare, et vocis, [Psalterium Daudicum quale?]

sonique modulationem; Iosephus duodecim sonos id habere tradit ac digitis carpi. Hilarus, Didymus, Basilius, Euthymius omnium vocant organorum musicorum rectissimum nihil in se peruersum continens, aut obliquum, quod in superiori parte pulsaretur: Vnde videtur cauo testudinis caruisse; Augustinus ait manibus portari percutientis, et ex superiori parte habere testudinem, illud scilicet lignum concauum, cui chordae innitentes resonant, sicuti Cytharae habent infernè. Hieronymus describit hoc organum in modum quadrati clypei cum 10. chordis; Hilarius idem vult esse quod *Neuel*, siue *Nablum*, certum enim est Psalterium chordis instructum fuisse, et psallendi verbum significat, Suida teste, summis digitis chordas carpere; Magna Musicorum pars, ipsi similitudinem Harpae nostratis tribuit, quam et passim eius imagini appingere solent triangulari forma, quam Apollodorus apud Athenaeum vocatam ait *μάγαδιν*, Aristoteles *τρίγωνον*, Suidas Sambucam. Quo fit, vt in psalterio chordae inaequales essent, quod et de Sambuca Porphyrio in vetere lexico tradit. Nonnulli idem esse hoc psalterium ac *Nablum* ex illo Ouidij 3. de arte, dicunt.

Disce etiam duplici genialia nablia palma

Verrere, conueniunt dulcibus illa modis.

Huic constat quod Schilte asserit, ait enim *Nebel* instrumentum fuisse fidicinum fidibusque 22. in tres octauas fuisse diremptrum; *Asur* autem chordis 10. *Kinnor* 32. *Machul* 6. *Minnim* 3. aut 4. constitisse fidibus: *Neuel* instar trapezij fabricatum, *Kinnor* verò ad instar hodiernae Cytharae similitudinem; *Machul* et *Minnim*, vt Violam et Chelym. Verum ne in instrumentis *Negginoth* recensendis fusior sim, hic ea ex antiquo codice Vaticano deprompta Lectori communicanda duxi, vbi psalterium sub [Bild: A עשור I נבל B כנור]

forma A exhibetur, *Cinnor* sub B. *Machul* sub C. *Minnim* sub E. *Neuel* sub I. refertur. Mersennus verò Cytharam nouam et antiquam sub alia figura determinat. Apparetque eam similitudinem habuisse nostrae Harpae in trisdiaason per tres octauas 24. chordis distinctam. Qualis verò fuerit mysticum illud decacordon, triplicis mundi harmoniam referens, tum alibi, tum in Musica nostra hieroglyphica fusiùs describetur.

Haghniugab instrumentum fidicinum (cuius mentio fit in Thargum tam *Onkelos*, quam *Vzielidis*,) erat *Cheli* maiori, quam vulgo *Viola gamba* vocant, haud ab simile, et 6. chordis constabat. Vide R. Hannase cap. 10. *Schiltegiaborim*; confunditurquè passim cum *Machul*; differunt enim tantùm in numero chordarum.

<p50>

§. II.

De Pulsatilibus instrumentis Hebraeorum.

in2 INSTRUMENTIS κρουσῶσιue pulsatilibus Hebraei vsi fuerunt teste Schiltehaggiborim, vbi hisce verbis ea describitur:

[Heb. 50.1]

Id est Patres nostri nouerunt ex instrumentis *Haschusanim, Hammechilath, Haschhusan-gnaduth; Meschrakitha, Hakithros, Haschabra, Hasphaderin, Hamingnanghin, Hasimphunia, Hamagrepha Thealmudica, Haordaulus, Hatabla gutgana, Haiugab, Hataph, Hamingnangin, Hazalzaloth;* et similia de quibus singulis.

I. De Tympano Hebraico קִיֹּן Thoph dicto.

in2 TYMPANUM Hebraicum ab Aegyptijs oriinem suam habuisse Author est Schile gibborin.

[Heb. 50.3] [Bild N: קִיֹּן]

Sacerdotes enim Aegyptij potissimum vtebatur tempano in delubro magnae Matris Deorum, quae Dea Vesta dicitur et fundamentum terrae indicat.

(En figuram eius ex citato Authore;)

quod diuersam à modernis figuram habuisse Rabbi Abraham Hannasè testatur; Ait enim illud similitudinem

navis habuisse, siue lintris, vnde

et à Graecis Cymbalum nihil aliud,

quàm instrumentum musicum instar

Cymbae; ait praterea, hoc instrumen-

tum fuisse pelle animalis obductum, deinde plectro instar pistilli aut virgae ferreae vel aeneae fuisse pulsatum ictu nunc forti nunc remisso, sonis iam inspissatis et frequentibus, modò raris et obtusis non secus ac in nostris tympanis fieri solet. Verùm similitudinem eius vnà cum allegatione textus citati Authoris hic adiungendam duxi,

[Heb. 50.5]

II. מַחֻל. Machul.

in2 IN superioribus instrumentum *Machul* inter fidicina numerauimus ex mente
qorundam Hebraeorum. Quamuis Abraham Hannasè illud nequaquam fi-

<p51>

dicinum, sed pulsatile fuisse manifestissimis argumentis demonstrasse se putet, ait enim illud idem fuisse, quod System Aegyptium aut κροῦσμα Graecorum; fuisse autem circulum multis tintinabulis circumdatum ex ferro, aere, argento, auro fieri solitum; Sed verba eius audiamus:

[Heb. 51.1] [Bild O מַסְוֹל]

Verum nos comparatione facta melius forsitan dicimus, huiusmodi System inter instrumenta quae dicuntur *Zalzaloth* et *Minangnghanim*, id est inter ea, quae multis intinnabulis constant, adnumerari posse.

Neque enim huiusmodi instrumentum vlla ratione respondet Systro Aegyptiorum; Nam vti nos fusè in Musica nostra Hieroglyphica ostendimus, erat Systrum instrumentum ferreum non campanulis instructum, sed ferreis circulis cum manubrio, quo agitato triste quoddam murmur oboriebatur ex collisione annulorum ferreorum tum inter se, tum cum ferreis, aut aeneis, quibus inserebantur, tigillis; quorum formam et rationem mysticam fusissimè descriptam reperies in Oedipo nostro, in libro de Musica Hieroglyphica Aegyptiorum. Ad huius tamen similitudinem fabricatum fuisse Systrum Hebraeorum siue *Thoph* hinc inducor, quod huiusmodi Systro Virgines in connubijs Systrorum tripudijs passim vterentur; vt in Exodo et libro Iudicum de Maria Sorore Mosis, et Iephte Filia legimus. et adhuc in Palaestina vsum huius Systri permanere, à testibus fide dignis accepi.

III. עֲצֵי בְרוּשִׁים Gnetse Berusim

in2 Quid aut quale hoc instrumentum fuerit neminem, qui rectè id descripserit ex Rabbinis inueni; quidam id confundunt cum *Crotalis*, nonnulli idem esse volunt quod rusticum instrumentum vulgò dictum *Gnaccari*. Alij cum Systro confundunt. Solus R. Hannasè veritatem attigisse videtur, dum illud his verbis describit.

[Heb. 51.4] [*Gnetse Berusim* Bild P]

Gnetse Berusim prout cognoscere potui ait illa erant instrumenta vnita, sonantia vocem claram, sine tamen harmonia, vt in alijs instrumen-

tis dificinis fieri solet; Sunt enim in substantia nihil aliud quàm duo ligna Abiegna. Quorum vnum simile est mortariolo, alterum simile pistillo paruo, longo et rotundo, in cuius medio est manubrium paruum, et in duobus capitibus eius eminebant nodi qui-

<p52>

dam quasi grandine guttati, qui verò ea pulsabant accipiebant mortariolum in manu sinistra, et cum pistillo in manu dextra percutiebant semel suprà oram mortarij et semel supra os eius cum duobus extremis capitibus pistilli, semel quidem cum vno extremo pistilli et semel cum altero. Dicunturque Graecis, et Latinis *Crotalum*, Italis *Gnaccari*.

IV. מִנַּגְנִינִים Minagnhinim.

In3 NO n minor inter Authores de huius nominis significatione controuersia est; Quidam id pro psalterio, alij pro Cymbalo, multi pro Crepitaculis puerorum sumunt. Thalmudicus tractatus [Bild מִנַּגְנִינִים R]

Aruchin, dicit esse instrumenta, quae per vehementes eorum commotiones sphaerulas in se ipsis concutiunt, varisque per os strepitus emittunt. Omnium optimè id explicat Hannase loco citato, his verbis:

[Heb. 52.3]

Instrumentum hoc, inquit, est tabula quaedam lignea quadrata in cuius capite manubrium est apprehensioni aptum, supra tabulam verò hiunc inde sunt globuli lignei aut aenei catenae ferreae aut etiam supra tabulam extensae chordae ex cannabe inserti, et cùm percutitur tabula, globuli illisi tum inter se tum cum tabula sonum edunt clarissimum ex remoto perceptibilem.

Magraphe Tamiel, fuit diuersum instrumentum, ab instrumento *Magraphe d'Aruchin*; illud erat instrumentum pulsatile, quo ad Templum conuocabantur populi, adeo vehementis soni, vt Hannase dicat in Ierichutina Ciuitate audiri potuisse; Cuius verò figurae fuerit et quomodo tam portentosum sonum ederet, nemo est qui explicet; aiunt tamen fuisse positum in fundo Ierosolymitani templi, locumque ita fuisse arcuatum, vt vox huius instrumenti in

arcuata tholi superficiei variè reflexa, multiplicataque eum sonum, quem vel in Iericho percipere possent, excitaret: erat autem instrumentum ad Sacerdotes et Leuitas conuocandos, eosque qui immundi erant in foribus templi sistendos institutum: certè si coniecturis rem expedire liceat, dicerem profectò hoc instrumentum simile quid habuisse cum campanis nostris maioribus, quas in remotissima distantia audiri, vulgo notum est. Quid verò fuerit *Magraphe d'Auchin* dicetur paulò post.

<p53>

§. III.

De Instrumentis Pneumaticis Hebraeorum.

I. *Masrakitha*, à sibilo quem faciebat, sic dictum instrumentum erat πολυκάλαμον siue multorum calamorum, qui simul litigati et in ligno quodam in formam Thecae adapto gradatim infixi disponebantur, calami verò aperti supra, infra pellis obductione certo quodam ligno obturabantur, eratque instructum manubrio quodam, à quo dilatata cista paulatim in angustum spacium coarctabatur; Instrumentum applicabatur labijs et insufflatione facta digi- [Bild S: אַתְּרֵקֶת]

torum foramina è latere nunc claudentium nunc aperientium ope varius percipiebatur sonus pro ratione longitudinis, aut latitudinis breuitatisque fistularum, vel etiam pro insufflationis intensione.

Vnde colligo hoc instrumentum idem prorsus fuisse cum Syringe siue heptaulo Panos; vt paulò post patebit.

II. Sanpunia, à graeco ni fallor συμφωνία corruptum vocabulum, cuius fit, vti et praecedentis mentio Cap. 3. Dan. his verbis Chaldaicis:

[Heb. 53.2]

Hoc est: tempore quo audietis vocem cornu, fistulae (polycalami) Cytharae, Sambucae, Psalterij, Symphoniae et om-

nis generis musicorum, etc. cui respondet graeca versio¹ ἵνα ὡς ἂν ἀκούσητε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, σύριγγος τεκαί κιθάρας, σαμβῦκης, τε καί ψαλτηρίου καί συμφωνίας. καί πάντος γένους μουσικῶν. Vbi pro voce cornu, graeca lectio habet φωνῆς τῆς σάλπιγγος id est voce tubae; Sampunia igitur accipitur pro fistula non simplici; sed qualem Schilte haggiborim describit; erat enim instrumentum δύαυλον duarum fistularum, intra quas medius ponebatur vter rotundus

¹ 70: ὅταν ἀκούσητε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, σύριγγος καὶ κιθάρας, σαμβῦκης καὶ ψαλτηρίου, συμφωνίας καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πεσόντες προσκυνήσατε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσεῖ, ἣν ἔστησε Ναβουχοδοноσορ βασιλεὺς·

ex pelle Arietis aut Veruecis, in quo duae dictae fistulae inserebantur, vna sursum, deorsum altera vergente; quando verò superior canalis insufflabatur, vter spiritu repletus, compressusque fistulae inferiori aërem subministrabat, qui pro clausura vel apertura foraminum in ea dispositorum, obstreticantibus digitis varios paturiebat sonos: cuius figuram alibi ponimus; vnde patet id fuisse prorsus simile nostro vtriculo, quo Pastores et Rustici passim vtuntur; et mirum sane est, in Italia in hunc vsque diem hoc nomine, Zampugna pastorale, appellari.

<p54>

III. מגרפה דערווחין *Macraphe d'Aruchin*, erat instrumentum musicum Thalmudicum, simile nostris organis Ecclesiasticis; pluribus enim, vt Schilte gibborim docet, constabat firstularum ordinibus, animabaturque à follibus L M; habebat praeterea foramina et taxillos per II. notatos singulis fistulis correspondentes, qui organaedi ope pressi apertis ventorum claustris, miram sonorum praestabant varietatem. figuram eius hic vt potuimus delineauimus.

מגרפה Secundum descriptionem R. Hannasè.

[Abbildung]

De Fistulis et Lituus.

in2 FISTULAE Hebraeis vsitate triplicis generis erant; primo cornibus animalium in fistulas adaptatis vtebantur: vti habetur 1. Paralip. c. 25. Secundo vtebantur certo

[Abbildung: אבוב Abub, קרן Keren, הליל Halil. Lituus retortus]

<p55>

quodam genere tibiaram, quas itidem ex animalibus isbi assumebant, vt Gruum Ciconiarum etc. Tertio instrumentis in morem cornu Tauri vel Capreoli recuruis quae prope orificium gracilescentia, continuo paulatim incremento ad alterum vsque extremum dilatabantur; prorsus similia nostris, quas Cornetto vulgo vocant, tibijs; Nonnulli tamen hoc instrumentum cum eo, quod אבוב *Abub* vocant, confundunt; Erat autem אבוב] fistula quaedam, qua Leuitae in sacrificijs utebantur; Sed vt dixi הליל, *Halil*, אבוב, *Abub*, et קרן *Keren* passim tum in sacris, tum profanis literis confunduntur.

Variarum fistularum passim in Sacris Literis fit mentio, quae tamen semper ad vnam ex dictis tribus speciebus reuocari possunt.

Fit quoque mentio certi instrumenti in Thalmudicis, quod R. Hannose אורתבלום Orthaulum vocat; et nihil aliud erat, quam Organum Hydraulicum; vt corruptum vocabulum ostendit; non enim Orthaulus, sed ὕδραυλος recte dicendum est; Verum de hoc cum alibi ex professo tractemus, eius descriptioni diuitus inhaerere nolui. Visis itaque instrumentis Hebraeorum, iam modum psallendi ijsdem vsitatum percuramus.

§ . I V .

De vsu Instrumentorum Musicorum apud Hebraeos.

in3 NVllum dubium est, quin Musica Hebraeorum tempore Daudis, et Salomonis fuerit perfectissima, cum enim Daud à puero Musicum ageret, eaque mirum in modum afficeretur, fieri certè non potuit, vt eam ad altiore dignitatis gradum elatus, non omnibus modis promoueret; Salomon verò infusa imbutus scientia, vti aliarum omnium rerum, ita vel maximè musica à Deo instructum fuisse credi debet; quomodo enim Diuinum illud aedificium iuxta harmonicarum proportionum regular omnibus numeris elaboratum, sine maxima musicae scientia peritiaquè fieri potuerit, non video; certè omnia templi vasa miro ordine distributa, tum maximè instrumenta musica summo artificio elaborata cum maxima varietate et sapientia condita fuisse, solus is nescire poterit; qui ordinem et dispositionem singularum rerum, in mirifica hac et diuina fabrica occurrentium, non intellexerit. Certe Iosephus Salomonem. inquit, instrumentorum musicorum, quae nabla et cynnirae dicuntur in vsum hymnodiarum ex electro confecisse quadraginta millia; vbi pro cvnniris, nihil aliud intelligitur nisi *Kinnor*,

[1. 9. ar. c. 2.]

quod quale fuerit supra dictum est; Ex quo luculenter patet, musicam Salomonis nostram multis parasangis superasse; neque credi potest innumerabilem summa sapientia constructorum instrumentorum musicorum suppellectilem seruisse tantum ad inconditos quosdam, et artis omnis expertes sonos producendos; Sed praestantiam horum instrumentorum, Musicorum Organaedorumque ingenium et peritiam, prorsus aequasse existimandum est; Mirus igitur Cantorum Phonasscorumque ordo, mira chororum distributio, mirus hymnorum harmonicis modulis adaptatorum, consensus. neque verisimile est, instrumenta vnus alicuius chori omnia vnisonam vocem, sed miro ingeniosoque contextu, acutis grauibus vocibus harmonicè temperatis, πολυπόικιλον harmoniam reddidisse. Neque enim decebat, à tanto templi mystici ordine, rerumque mira dispositione, laudes Deo, per organa musica persoluendas, dissonare; Praeterea non quaeuis instrumenta, quibuslibet laudibus et ceremonijs; Sed diuersa diuersis teste Schile gibborin respondebant. RR. Calonimus et Hannosè 10. diuersa generis spiritualia cantica recitat, quibus totidem diuersa instrumenta destinabant. verba huius sunt sequentia:

[Heb. 55.9]

<p56>

hoc est in 10. diuersi generis instrumentis, laudabunt Deum cum instrumentis quae seruibant rebus arduis exprimendis; secundo, Rebus ad victoriam pertinentibus, tertio, Psalmis Deo recitandis; quarto, Canticis amorosis; quinto, Laudibus diuinis; sexto, Orationi et fiduciae mentis in Deum; septimo, Benedictionibus; octavo, Confessionibus; nono, Beatitudinibus; decimo, Tripudijs animi deseruientibus; quibus nonnulli adiungunt:

[Heb. 56.1]

[Diuersa instrumenta diuersis animi affectibus seruibant apud Hebraeos.]

Quae quidem nomina sunt Tituli psalmodiarum; diuersis itaque animi affectibus excitandis diuersa adhibebantur instrumenta; Ad Laudes diuinas in animis hominum excitandas, adhibebant, omnis generis fistulas; Ad hymnos Confessionis et gratiarum actionis; *Nablia* psalteria similiaque, ad gaudia et tripudia spiritualia excitanda. *Tubis*, *Maghiloth*, *Magraphis*, *Zalzalim*, utebantur. In Templo vero dum solennia peragebantur

[Magna varietas musicae hebraicae.]
gerentur non omnes promiscuè intonabant, sed veluti in choros distributi Cantores alternantibus modulis concinebant. Voces enim, vt Calonimus recte ait, certis instru-

mentis maioris strepitus acutiorisque soni (vti Tubis, Trombonibus) Cymbalis, non miscebantur; ne vehementis pulsatilem strepitu suffocatae, vim verborum perderent; sed nablijs, mitiorisque soni organis adiungebantur; Nonnunquam sola instrumenta fidi-
cina, interdum pneumatica; subinde κρουσά, alternis choris tantum percipiebantur, saepe tum inter se tum vocibus mista ad maiorem varietatem constituendam concertabant; Choragum omnium agebat ipse Regius Propheta Psalmorum Author, ex quibus ipse
[Cantores Davidis Eman. Idithun. Asaph.]

quosdam proprio ore cecinit; Erant senim si Sixto Senensi credimus, et à Dauide constituti quatuor millia canentium in organis; inter quos praecipui erant tres, qui iuxta eum in templo canerent cantica in Cytharis, Psalterijs, et Cymbalis, videlicet Eman, Idithum, et Asaph: quem Esdras testatur laudasse Deum per manus Daudis Regis, hoc est Psalmis manu Daud Regis conscriptis.

§ . V .

De Musicis Celebrrioribus apud Hebraeos.

in2 ASaph filius Barachiae princeps Cantorum praesonantium cymbalis aeneis ac laudantium Dominum, ministrantiumque in conspectu Arcae, qui et ipse ex mente Interpretum, quosdam psalmos composuisse putatur.

Eman Ezraita, Cantor filius Ioël de filijs Caath, cymbalis et tuba peritissimus ipsique Ethan eruditione et sapientia quodammodo par, composuisse putatur psalmum octogesimum primum cuius initium est, Domine Deus salutis meae, quem quia filijs Core cantandum praebuit, tam suo, quam ipsorum nomine inscripsit.

Ethan Ezrachi filius Assaiae de filijs Merari cymbalis aeneis concrepans tanta sapientia praeditus, vt teste libro Regum nemo vnquam mortalium excepto vno Salomone illo fuerit sapientior; fuerunt et cantores insignes 3. filij Coreh, Asit, Elcana, Abiasaph, Psalmis componendis occupati.

Idithun cantor eximius, et Cytharaedus praestantissimus, quem multi cum Orpheo confundunt. Cum itaque tales et tanti essent, Diuinarum laudum choragi; imo scientia ad canendum sonandumque diuinitus imbuti; aequum est, vt eos non rudi et impolita vocum confusione, sed hymnos suos summo artificio et ingenio compositos, pari
[Praestantia musicae Salomonis.]

vocum excellentia decantasse credamus. Fuisse autem complures alios praesertim tempore Regis Salomonis, excellentissimos phonascos; penes quos erat chori diuinitus instituti potestas, nullus dubitare debet; decebat enim sapientissimum mortalium,

musica sapientissima, et omnibus numeris absoluta; omni Graecorum posterorumque

<p57>

musica et excellentior, et concitandis affectibus efficacior; Qualis autem illa fuerit, aut quibus notis expressa, nesciremus, temporum nobis inuidit vetustas.

C A P V T . V .

De Musica Daudis.

in2 HIs ita praemissis operae pretium saltem fuerit, vt paulò profundius stylum modumque in hymnis componendis à Dauide obseruatum hoc Capite discutiamus.

§ . I .

Vtrum Psalmi Daudici soluta oratione, an verò carmine conscripti sint, et quo genere carminis?

in2 REfert Philastrius Brixienis fuisse Haereticos, qui Daudem profanarum ac Saecularium cantilenarum fuisse compositorem assererent, qui error et Paulo Samosateno attribuitur. Anabaptistae nostro hoc seculo aiunt librum Psalmorum non à Dauide, sed à Recentioribus quibusdam Iodaeorum post mortem Christi fuisse conscriptum. Ipsum tamen sacrosanctum DEI Euangelium psalmos allegans, facilè eos refutat; Sunt alij qui existimant metricum scribendi genus esse molle et profanum et ad fabulas duntaxat adinuentum, neque persuadere sibi possunt aliquos sacros libros vnquàm poëticè conscriptos esse; Quin et hanc ob causam librum Iob, fuerunt qui putarent non esse historiam veram, sed figmentum Tragico-comaedum Hebraeorum; Verùm nostrarum partium erit, hanc iniquam censuram prorsus abolere; et ex omnigenà eruditione ostendere, Daudem, non alio nisi metrico stylo, suos psalmos composuisse.

Nequè desunt primò irrefragabilia Sacrae Scripturae Testimonia, quae id luculenter asserunt: Sacerdotes stabant in officijs suis, et Leuitae in organis carminum Domini, quae fecit [Dauid metrico stylo psalmos composuit.]

Dauid Rex, hymnos Dauid canentes per manus suas. Et 1. Esdrae 3. idem dicitur et 2. Reg. 23. elegans locus sic habet: Haec sunt verba nouissima, quae dixit Dauid filius Isai, egregius psaltes in Israel. Et Ecclesiast. 47. de Dauide sic dicitur: Stare fecit cantores contra altare, et in sono eorum dulces fecit modos. Sunt qui existiment, quoties in Scripturis de carminibus fit mentio, de paslmis Daudis intelligi, vt Ecclesiasti. 44. *Laudemus viros gloriosos*, etc. Et: In pueritia sua narrantes carmina Scripturarum. In pueritia enim sua videtur ibi legendum esse, non *peritia*, quamuis vox Graeca, quae ibi habetur vtrumquè

significet. Amavit autem ab incunabulis et à pueritia sanctus David musicam piam (verba sunt August. epist. 131. ad finem) et in eius studio non magis ipse, quàm vllus alius author accendit.

Secundò ex concordia totius Ecclesiae, et Patrum voce, asserentium Davidem diuinum poëtam, et eius psalms carmina esse, id ipsum concluditur. Vnde in hymnos de passione Domini, (cuius author est Venantius Poëta Christianus) sic dicitur.

Impleta sunt quae concinit

David fidele carmine

Et Sedulius in suo Paschali opere, sic ait:

Cur ego Davidicis assuetus cantibus, etc.

B. Hieronym. in prologo Bibliorum ad Paulinum, de Dauide sic loquitur: David Si-

<p58>

monides noster, Pindarus, et Alcaeus, Flaccus quoquè, Catullus, atquè Serenus Chrystum lyra personat, et in decachordo psalterio ab inferis excitat resurgentem, etc. Idem habet in Praefatione super libros Regum. Et D. Ambros. praefatione in psalmos, de Dauide carminum praecentore sacro, simul et de Moyse duorum carminum compositore, diuina loquitur. De iisdem duobus Euseb. lib. II. de praepar. Euang. cap. 3. dicit, eorum carmina esse hexametra, siue trimetra, siue tetrametra: et quae ad dictionem pertinent, elegantissima, grauissima, et iucundissima esse: quae vero ad sensum, nulli hominum scripturae comparanda, ita ille. S. August. lib 17. de ciuit. 14. et epist. 131. ad fin[em]. Omnes hi mirè efferunt carmina Dauidis, causasquè, quae ipsum ad condenda carmina *pepulerunt, tractant*. His adijce S. Athan. in Synopsi de Dauide praeclarè loquentem Iosephus lib. 7. cap. 10. Daudid inquit, perfunctus iam bellis ac periculis, et in altissima pace degens, vario genere carminum Odas, et hymnos in honorem DEI composuit trimetro versu, partim pentametro, instrumentisque musicis comparatis, docuit Leuitas ad pulsum eorum laudes DEI decantare. Cassiodorus Prologo in Psalterium, cap. 15. ait omnem modum poëticae loquutionis sumpsisse à diuinis Scripturis exordium, [Ab Hebraeis Graeci Poeticen didicerunt.] nempe à Dauide; Sicut et omnem aliam litteraturam ab Hebraeis, ad Graecos, et Latinos deriuatam, tradunt omnes. Certè ante Troiam conditam, ante Argonautarum nauigationem, ante exordium Olympiadum; iam Moysem, iam Deboram, iam Matrem Samuelis, iam Dauidem carminis leges ad amussim obseruasse, dum sua Cantica ad metricas leges composuerunt, luculenter patet; imò profanos authores multa hinc, teste Iosepho, Iustino, Origine, et Eusebio, mutuasse constat.

§ . II .

De titulis Psalmorum.

[Psalmi compositi, vt canerentur cum Instrumentis.]

in2 PSalmos cum organis et instrumentis musicis decantari solitos tituli eorum satis declarant. Id patet ex locis Scriturae, et Patrum relatis, maximè verò omnium ex ipsis psalmorum titulis, quorum plurimi voces quasdam habent, quae ipsa Instrumenta musica significant, ad quae decantandus erat psalmus talis vel talis, Ver. gr. Psal. 4. titulus sic habet לַמְנַצֵּחַ. In finem; In carminibus, Psalmus Daudid. Vox, In finem, non

[Vox, In finem in Psalmorum titulis quid sit?]

vno modo des varijs explicatur à Doctoribus. S. Hieron. vertit, Victori. Alij, Vincenti, vt Caietanus. Victur autem hic loci significat, vt Hebraei existimant, Praefectum cantorum, *il Maestro di Capella*. Erat enim in choro, Daudis tempore Dux aliquis et Magister, qui tegebat cantores alios, cui et excellentior erat vox, et exactior rei musicae peritia: huicquè dabat Daudid psalmos canendos ad instrumenta musica. De hoc Victore (seu quem nos nunc vocamus Cantorem, à cantando: vel Choragum, quasi caput chori) sunt qui putent, in titulo psalmi quarti, intelligendum illud Abac. 3. *Et super excelsa mea deducet me Victor*, in psalmis canentem. Victor igitur idem est, quod Archimusicus, vel dux cantorum.

Quod verò sequitur in eiusdem psalmi titulo, *In carminibus*, multum nobis fauet.

[In titulis Psalmorum notantur Instrumenta, ad quae cantandus erat Psalmus.]

Nam ex Hebraeis multi putant, vocem Hebraicam quae ibi habetur, significare certum Instrumentum musicum constitutum ad canendas res laetas, et triumphales, Vnde totus titulus, qui apud nos sic habet: *In finem, In carminibus*, habent Hebraei. *Praefecto Cantorum, ad Instrumenta musica*. Rabbi Salomon in expositione tituli psalm. 4. per hunc titulum significat conatum illum, quo se certatim cantores in cantando cum iubilo superare, ac vincere conabantur: omnes sic ex animo psallentes, vt quasi pro victoria contendere viderentur etc. Negari itaque non potest ad literam insinuari, psalmum ipsum, carmen esse: atquè adeò tanquam carmen cantandum in DEI laudem, licet in sensu spirituali, et altiori vox: *IN finem*, Christum, qui finis est, et Ecclesiae mysteria, quae in fine saeculorum gerenda erant, significet.

<p59>

[Tituli Psalmorum indicant Psalmos carmina esse.]

Rursus, Psalm. 5. sic habet למנצח הנגילות מזמור לדויד *Carmen Davidis Lyricum, Praefecto Cantorum*. Vbi Vatab. ad hannehiloth: ait. Erat insigne aliquod instrumentum musicum, etc. comissus fuit igitur hic psalmus Davidis praefecto citharaedorum peritissimo, vt decantaretur ad hannehiloth. Et ita sentit etiam Lyranus. Et titulus psal. 6. est pro התמינית Octaua, id est, intensissimo tono, et clarissima voce: (in ὑπερδιαπασῶν) nam haec vox octaua, vti alibi ostendimus, pueris, foeminis, viris promiscuè accomodatissima est, vt vel hinc pateat octauae vsum quem διαπασῶν Graeci vocant, olim iam vsurpatum fuisse. Hic psalmus datus fuit praefecto symphoniacorum admodum insigni, decantandus ad *Neghinoth*, instrumentum musicum. Vnde Chaldaeus sic vertit: *In Laudem Laudatorio, citharaquè octo fidium*. Et psalm. 9. Hebraicè habetur על מותלבן למנצח Psalmus ad *Muthlabben*. Et Psalm. 21. titulus habet על אילת השחר למנצח *Carmen Davidis de cerua matutina*, id est, canendus ad modum cantilenae vulgaris, cuius initium Cerua matutina. Sic Vatab: nam et D. Hierno. etiam vertit, *Pro cerua matutina*. Foelixm *Pro cerua aurorae*. Quae omnia apertè exprimunt pralmos ipsos carmina esse. Alioqui prosas porationes ad instrumenta musica decantari, fateri debemus, quod paenè insolitum est et absurdum apud omnes Nationes. Sciendum enim est quòd sicut menti genus quo decantandae erant (videlicet, Tibijs paribus, vel imparibus, vt apud Terentium, Acta Iiudis Magalensibus duabus tibijs: quod et notauit Eugubinus in titulo Psal. 4. etc.) ita in Psalmorum titulis certa nominantur Instrumenta ad quae cantandi erant vt ostendimus.

[Torcularia in titulo Psal. 8.]

Sed et Psal. 8. titulus praeteriri non debet. Nam sic habet: על הגתית למנצח *In finem pro Torcularibus*. Rabbi Davuid putat, vocem Hebraicam, quae ibi habetur scilicet, Githith, esse nomen Instrumenti musici, ad quod canendus erat psalmus ille. Alij, esse nomen Urbis Philistinorum, quae vocatur Geth: eò quòd in illa Ciuitate fuerit à Dauide decantatus ille psalmus: seu quòd Instrumentum ad quod erat canendus, ex vrbe illa esset adductum, vt apud Pindarum, Phorminx Doria. Ita enim Rabbi Salomon, vt et Lyranus hìc. Addit et hìc Caiet. eam citharam habuisse formam torcularis, et tymologiam eius vocis à torculari sumi. Vnde 70. et D. Hieron. verterunt hic, Torcularia. Alij dicunt idò nuncupari hunc psalmum. Githith, quòd traditur fuerit decantandus cuidam cantori filio Obededon Gethei. Ego arbitror fuisse dictum ab Vrbe Geth in

quà vigeat huiusmodi melos, sicuti Graeci dicebant; Cantica *Doria, Lydia, Phrygia* à populis, apud quos erant in vsu; vsusquè hodie adhuc viget. Quamuis forsàn etiam à torculari nomen acceperit, quòd tempore torcularium, in festo Tabernaculorum. Leuitici 23. Nec est incommodum in gratiarum actionem pro feracitate anni, et vbertate vindemiarum, hunc psalmum tempore torcularium cantari solitum, simul et Psalmum 80. et 83. qui eodem titulo sunt insigniti, etc. Dummodò haec in sensu mystico altiora mysteria Christi et Ecclesiae etiam significant; quod ego non solùm non damno, sed potius vehementissimè eos arguendos censeo, qui cortice illo literae nudae contenti, et siliquis pasti, verum cibum, qui in spirituali sensu praestatur, abijciunt.

[Vox *Selah*. 73 vicibus in Psalmis posita quid significet.]

Quid porrò sit vox ista *Selah*, solet multùm negotij facessere Doctoribus. Primò vox ista in codicibus Hebraeis nusquam reperitur, (vt benè Caiet. in Psalm. 3. notat) nisi in Psalmis (et quidem septuaginta tribus vicibus) et in Cantico Abacuc cap. 3. semel. Inde redditur probabilis sententia communis Hebraeorum, quòd sit vox ad metri cantum pertinens. Vnde quidam dicunt, per vocem illam significari mutationem metri,, siue διαψάλλα. Alij mutationem cantùs. Alij eleuationem vocis. Alij pausae, vel silentij interiectionem, seu pausationem Spiritus Sancti. Alij diuisionem sententiae, id est, finem vnus, et exordium alterius. Alij, cuiusdam musicae varietatis exordium, etc. Atquè ita fieri potest, vt omnes istae significationes in vnum conglobatae totalem et ple-

<p60>

nam huius particulae vim exprimant. Deducitur autem vox *Selah*, à radice *Salal*, vt Pagninus in Thesauro Linguae Santrae notabat, à verbo *Sal*, et verbo *Salal*. Vbi ex Rab. Abraham dicit, vocem *Selah*, non esse significatiam, sed directiuam cantùs, et deduci à verbo *Salal*, quod significat exaltare, vel eleuare, vel exaggerare. Quo circa Vatab. in maioribus 3. Psal. Scholijs, sic ait: Olim solebant cantores, quoties haec vox occurrebat, vocem intendere, et exlamare, ac si dicerent; *O grauem calamitatem: videant eam et perpendant omnes amici nostri*. Caiet. suiper Psal. 3. idem habet, et dicit, hanc vocem esse officiosam, id est, habere officium eleuandae, et producendae vocis. Idem Rabbi Abenezra asserit. Ex quibus colligo, eleuationem cantùs, et intermissionem cuiusdam silentij significari per hanc vocem, quod et in Italicis cantionibus per *piano*, *forte* exprimitur; Vel etiam isto vocabulo pausando intelligi ᾄσιν et θέσιν totius Musurgiae moderatricem; de quibus vide me alibis fusiùs tractantem.

§ . III .

De Acrostichis Psalmorum versibus.

in2 NEscio sanè quid musici mysterij lateat in eo; quod psalmi nonnulli, insigni sanè

[Psalmi alphabeti ordine compositi et cantati.]

artificio, ordine alphabetico conscripti sint. Qui scribendi stylus per literas alphabeti, ita vt vnusquisquè versus ab vna litera, suo ordine incipiat, est modus proprius metrorum et carminum. Et quidem D. Hilarius super Psal. 118. tres tantùm psalmos dixit esse acrostichos, id est, ordine alphabeti compositos, videlicet Psal. 110. et 111. et 118. D. Hieron. in Epistola ad Paulum Vrbicam, illis tribus addidit alium, videlicet 144.

[Septem sunt psalmi conscripti aphabeticè]

falliquè dicit eos qui plures existimant esse tales. Ipsa tamen veritas Hebraici Psalterij certè prater illos, habet etiam psal. 24. 33. 36. sed hic interpolato progreditur alphabeto. Quod observabat Caiet. super illos psalmos. Titelm. Ianse. Geneb. et Sixtus Senen lib. 1. suae bibliot. verbo *Psalterium*, Hoc etiam alphabetario ordine conscripti sunt Threm Hieremiae. et cap. 31. Prouerb quod appellatur, Metropaedia Samuelis Re-

[Ratio compositionis acrostichae.]

gis. Ratio autem (quae literalis esse videtur huius compositionis acrostichae) ea est, vt traditur à Rabbi Daud Chimchi, et à coeteris Hebraeorum Doctoribus, vt Sixtus et alij

aduertunt. Quod Poëtis Hebraeis sit familiare et consuetum, vt carmina, quibus illustria quaedam argumenta tractantur, iuxta seriem alphabeti disponant, vt faciliùs memoriae imprimantur, et impressa tenaciùs haerant. Licet et id sit verum, quòd D. Hieron. et veteres alij (vt notabat Genebr.) existimant, no sine magnis mysterijs, et Ecclesiae Sacramentis, hac literarum ferie digestos fuisse psalmos. Vide Hieron. in Epist. illa ad Paulam Vrbicam, quae incipit Nudius tertius tom. 3. etc. Sed meà nunc non interest tropologias et anagogias, sed nudam literam persequi.

Similiter in hymnis Ecclesiae habemus huius rei exemplum: nam Presbyter Sedulius hymnum composuit alphabeticè. Nam à litera A, incipit, hvm. *A solis ortus cardine*, deinde B. Beatus author saeculi. Et tertiò, C. Castae parentis viscera, etc. Cuius quidem hymni pars est ille, qui canitur in die Epiphaniae, *Hostis Herodes impiè*. Et deinde I. *Ibant Magi quam viderant*, deinde L. *Lauacra puri gurgitis*, et sic proceditur vsquè ad X. et Z. in Hymno non correcto.

[Quòd in Psalmis acrostichis aliquando omittitur aliqua litera.]

Sed praeterire non possumus id quod ab alijs tangitur, quid videlicet causae fuerit, quòd in illis commemoratis septem Daudicis psalmis, aliquando alphabeti ordo peruertitur. Nam in psal. 24. duae literae omittuntur, scil. *Vau*, et *Koph*, à quibus nullus incipit versus. In psal. 33. omittitur rursus litera *Vau*. In psal. 36. à qualibet litera Hebraica incipit duplex versus, et interdum triplex; omittitur verò *Hain*: nam ab illa nullus incipit versus: et loco eius bis ponitur *ZadeK*, vel *Tsade*. In psal. verò 144. deest litera *Nun*, atquè adeò etiam in Hebraico codice desideratur versus ille, qui ab illa litera incipiturus erat: quamuis 70. interpretes de suo addiderint versum, qui illi literae

<p61>

correspondebat, scil. *Fidelis Dominus in omnibus verbis suis*. vt integrum facerent versuum numerum. Quid hic lateat mysterij, aliqui tetigerunt, plures omninò praeterierunt. Ego arbitror hunc defectum successum temporum ex varià exemplarium transcriptione irrepsisse. quidquid alij sentiant.

§ . IV .

De tropis et figuris, atquè arte poëtica in psalmis latente.

in2 REperitur praeterea in huiusmodi psalmis totius poëticae artis epitome; scil. verae

[In Psalmis Davidis reperiuntur omnes flores, et schemata Poetarum.]

poëseos modi, tropi, schemata, metaphorae, hyperboles, allusiones, prosopopaeiae, aposiopeses, *apostrophes*, *epiphonemata*, etc. Et alia siue dictionis, siue sententiae quàm plurima ornamenta Poëtarum, et versuum propria. Praesertim verò quae ad dictionem pertinent, et sine rythmo, ac sine metro vix bene fiunt. Cùm ergo in Daudidis psalmis tam benè, tam appositè, et exactè fiant, dicendum psalmos ispos esse vera carmina: nec

[Epizeuxes in psalmis.]

solùm vera, sed et elegantissima. Nam in psalmis multae sunt figurae poëticae. Vt in primis Repetitio, vt psal. 136. *Qui dicunt exinanite, exinanite*. Et illud, *Qui dicunt mihi, Euge, euge*. Psal. 36. *Rex virtutum dilecti, dilecti*. Et Psal. 67. Qua figura similiter vtuntur poëtae, vt Virgil.

Ipsa sonant arbusta DEVS, DEVS ille, Menalca.

[Versus intercalaris.]

Item: Interpositio versùs intercalaris, ad quod orationis genus, nisi ad metricum, pertinet? Vt Psal. 105. *Confiteantur Domino misericordiae eius, et mirabilia eius filijs hominum. Et Clamauerunt ad Dominum cuim tribularentur. Quae sexies in illo psalmo repetuntur. Et Psal. 117. Confitebor tibi quoniam exaudisti me, et factus es mihi in salutem, saepiùs iteratur. Et Psal. 23. Attollite portas, etc. Bis etiam repetitur. Vt sexies in Virgilio, in Pharmaceutria, illud:*

Incipe Maenaios mecum, mea tibia versus, etc.

Et *Ducite ab vrbe domum, mea carmina, ducite Daphnim, etc.*

Similiter vtitur Apostrophe, seu Conuersione ad diuersam personam, vt Psal. 136.

Filia Babylonis misera, etc. Et Psal. 113. Quid est tibi mare, quod fugisti? etc.

Sic Poëta: Troiaquè nun stares, Priamquè arx alta maneres.

Adhibet et Prosopopaeias frequentissimè vt: Psal. 18. *Coeli enarrant gloriam DEI.*
Et Psal. 94. Flumina plaudunt manu, etc.

Ita et Poëta: *Maenulus argutumquè nemu, pinosquè loquenteis*

Semper habet, semper pastorum ille audit amores.

Deniquè (vt innumera alia omittamus) Reuersio ad primum initij versum, ita vt extremus versus et primus psalmi sit idem, an non argumento est psalmum esse metricum? Vt Psal. 8. Domine dominus noster, quàm admirabile est nomen tuum in vniuersa terra. Epilogus est, qui fuit prooemium. Vti et in psal. 102. et 103. Sic facit etiam Homerus in hymnis suis, et Theocritus, vt videbis in Eugubino in psalmum 8. in fine. Quae non sine mysterio facta, arbitratur Euthymius. Nam sicut Christus (de quo in illo psal. 8. erat sermo) tanquàm per circulum, illuc vnde venerat per incarnationem, reuersus est per ascensionem: ita psalmus tanquàm in orbem recurrens, in hoc ipsum desinit, vnde sumpsit initium. Hanc ob causam per *Mem* clausum, (quod quasi in orbem reductum, principio caret et fine) significatur Christi regnum perpetuum, contra totam naturam illius elementi Hebraici, quod apertum aliàs semper esse solet in initio et medio dictionis. Vide Isa. cap. 9. in verbo לַסְרַבָּה Multiplicabitur. Sed de hac probatione satis superè dicum est.

<p62>

§ . V .

De diuersis metris, quibus Psalmi conscripti sunt.

[Dauid Poeta Tragicus, Comicus, Satyricus, Heroicus, Elegiacus, etc.]
in2 Certum est Dauidem Lyricum, Tragicum, Comicum, Satyricum, Heroicum, Dramaticum, Epithalamicum, Elegiacumquè Poëtam in omnibus se exhibere iuxta exigentiam materiarum; Iam enim canit heroicè regnum Christi, et eius victorias, et Sanctae Ecclesiae progressus et gloriam.

Iam canit Tragicè, seu potius deflet casum Adae, et humanae conditionis miseriam, et Christi innocentissimi agni atrocissimam mortem.

Iam Satyricè inuehitur in corruptissimos sui saeculi mores.

Iam Elegiacè Epithalamium Christi et Ecclesiae personat.

Iam suorum maiorum, et antiquarum rerum memoriam suscitatur, Heroicè haec decantando.

Iam demùm diuinas laudes intonat, omnesquè mortales ad eas inuitatur, et excitatur. Et etiam paranaeticè monet, et bonis imbuatur moribus. Introducit interdum veluti in Comoediam diuersas personas: Iam Adam cum tota sua posteritate, suam deflentem sortem: Iam Christum de suis persecutoribus conquerentem. Iam Ecclesiam Scantam circum quaquè ab hostibus concussam, coelestem imporantem opem. Iam hostes ipsos se ipsos ad flagitia cohortantes. Iam Deum eorum scelera vindicantem. Iam Christum de hostibus, gloriosè triumphantem, etc. Iam loquitur author solus, vt facit Virg. in Georg. etc. Iam more drammatico (vt fit in Eclogis,) solae loquuntur personae, quae introducuntur. Iam mixtim, et Poëta, et interloquentes, vt aliquando in Eclogis, et in Aeneide fit. Quae tria genera enumerauit D. Isidor. lib. 8. Etymolog. cap. 7. in fine. Iam soliloquia, quibus animam suam alloquebatur et solabatur tacitus, quibusquè DEVM mente precabatur, componebat, etc. Atquè adeò nullum poëmatum et metrorum genus excogitari potuit vnquam, in quo vates noster, coelestisquè Poëta Dauid non esset diligentissimè versatus.

Sed quaeritur quo carminis genere dictos Psalmos scripserit? Hieronymus ad Paulam Verbicam, in Epist. quae incipit. Nudius tertius, tom. 3. quosdam psalmos dicit, trimetro iambico constare, alios tetrametro iambico. Et duo prima alphabeta Threnorum Hieremiae quasi sapphico metro, inquit, scripta sunt; Tertium alphabetum trimetro, etc. Et in Praefatione libri Iob, ait à tertio capite Iob, vsquè ad 41. ait, Hexametros

[Quo carminis genere scripti sint psalmi.]

versus esse dactylo. spondaeoquè currentes. Et super Psal. 118. initio, sic ait: Refert Iosephus lib. 7 Antiquitatum, cap. 10. ait trimetro versu, et partim pentametro compositos esse Psalmos Daudis. Praeterea Eusebius Pamphili; sunt inquit etiam apud eos (Iudaeos) artificiosissima carmina, vt Moysis cantus ille magnus, et 118. Psalmus. heroico metro, quod hexametrum dicitur, componuntur. Sunt alia quoquè trimetra et tetrametra: sed quae ad dictionem pertinent elegantissimè, gravissimè. iucundissimèque composita sunt. Quae verò ad sensum spectant, nulli hominum scripturae comparanda sunt etc.

Rursus D. Isidor, omnes psalmos apud Hebraeos, metrico carmine compositos asserit. Nam in morem Romani Flacci, et Graeci Pindari, nunc ait alij iambo curreunt, nunc Elegiaco personant, nunc sapphico nitent, trimetro vel tetrametro pede incedentes. Et haec sunt quae apud H[ieronymum], Iosephum, Eusebium, Isidorumquè omnigena literatura praestantes viros reperire potui; nam Recentiorum Doctorum in hac re vetustissima, rationem habendam non esse putavi.

<p63>

[Authoris sententia.]

Ne verò nihil in re hac tam obscura dixisse videremur, visum mihi est operae pretium iam allatis, aliqua adhuc, quae lucem aliquam tenebris istis asserent, annectere.

Dico igitur non esse existimandum Hexametros, trimetros, et sapphicos Hebraeorum versus, esse eiusdem generis cum carminibus Poëtarum nostratium eademquè pedum qualitate, quantitate, ac dispositione constare; sed diuersam esse dispositionem, situm, et ordinem pedum. Quia peruetusta illa Hebraeorum poësis saepè inter Dactylos, et spondaeos, alios quoquè pedes recipit, variato interdum etiam ordine sedium, in quibus apud nos collocari solent pedes. Quin D. Hieron. Huic nostrae sententiae multum fauet, dum praefatione in Iob, sic ait, de Hebraicis versibus loquens: Propter linguae idioma crebro recipiunt alios pedes non earundem syllabarum, sed eorundem temporum, interdum quoquè rythmus ipse dulcis, et tinnulus numeris pedum solutis; quod Poëtis solis innotescere potest.

Ad rem igitur dico, Hebraeos interponere solere, contra nostrorum Poëtarum consuetudinem, suis carminibus rythmos, quosdam inusitados quos simplex Lector intelligere non potest, sed solùm metricae artis peritissimus. Sanè nec apud nos singula rythmorum genera eundem syllabarum numerum, ac eosdem fines carminum retinent, vt in Panglossià Musurgicà ostendemus. Nec profectò absquè ratione vsurpant Hebraei hoc Poëseos genus; vtpote quod mirum in modum polleat ad excitandos in hominum animis omnis generis affectus, vt satis constat ex Spalmis Daudis. Hic enim suis Poëmatibus admirandos prorsus ac paenè incredibiles effectus peperit.

Fabulae sunt, et Poëtarum commenta de Amphione, et Orpheo, quòd lyrae sono sylvas et saxa mouerint, fluuios decurrentes continuerint, feras edomuerint, et Euridicen Orpheus abinferis reuocauerit. Solus est noster hic alter diuinus Orpheus, qui maiora effecta verè fecit, quàm illi falsò de his fabulati sunt. Hic enim cytharà suà petras fregit, sylvas flexit, fluuios affectuum rapidissimè per praecipitia delabentes, cohibuit; feros et immanes animorum mores domuit: Cacodaemonem de multorum Saulorum animis exturbauit, atquè deiecit. Nequè vnam tantùm reduxit Eudiricen, eamquè continuò amisit, sed innumeras hominum animas è barathro inferorum abductas in auream illam omnisquè aerumnae expertem vitam ac lucem reuocauit. etc.

[Psal. 111. cuius singuli versus ordine alphabeti incipiunt.]

Verùm ne quicquam indiscussum relinquamus, hoc loco specimen adhuc quoddam

dabimus, omnium eorum quae huc vsquè dicta sunt, explicatium, in quo luculenter patebit, et psalmos fuisse metricos, et in Ecclesia Hebraeorum fuisse metrico artificio cantatos; Apparet hoc artificum maximè in Psalmo 111. in quo singuli versus iuxta literarum Alphabeti hebraici ordinem digesti cernuntur, in quo subinde ὁμόφωνα subinde non; Interdum trimetra nonnunquàm aliud et aliud Iambici genus reperies, sed totum negotium exemplo demonstrasse sufficiat. Sic igitur in Psalmis Daudicis multa multorum generum sunt carmina, multi versus, atque rythmi: quae tamen non nisi à linguae hebraeae peritissimis penetrari possunt.

<p64>

Specimen Poeseos Hebraicae in Psalmo 111.
elucescentis.

אשרי איש יראת יחווה במצותין חפץ מאוד גתול בארץ יהיה זדעו דור ישרים יבורך חון ועשר בביתו וצדקתו עמדת לעד זרח בחשד אור לישרים חנון ורחום וצדיק טוב אש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט כי לעולם לא ימוט לזכר עולם יהיה צדיק מ שמועה רעה לא יירא בכון לבו בטוח ביהוה סמוד לבו לא יירא עד אשר יראת בצריו פזר נתן לאב יוננים צדקתו עמדת לעד קרנו תרום בכבוד רשע יראה וכעס שניו יחרוק ונמס תאות רשעים תאבד	Beatus vir qui timet Deum In mandatis eius volet nimis Potens in terra, erit semen eius Generatio rectorum benedicetur Gloria et diuitiae in domo eius Et iustitia eius stat in aeternum Ortum est in tenebris lumen rectis Benignus misericors et iustus Bonus vir benefacit et commodat Dispensabit res suas cum iudicio Quia in saeculum non commouebitur In memoriam perpetuam erit iustus Ab auditione mala non timebit Rectum est cor eius confidens in Deo Fulcitum est cor eius, non timebit, Vsquè dum videat in hostibus suis Dispersit dedit pauperibus Iustitia eius stat in aeternum Cornu eius exaltabitur in gloria Impius videbit et irascetur Dentibus suis stridebit et contabescet Desiderium peccatorum peribit.
---	--

§. VI.

De Musica moderna Hebraeorum

in2 HActenus Veterum, modò hic breuiter Modernorum Hebraeorum Musicam discutiamus; Vt Moderni Musici Psalmos, aliasquè lectiones in Synagogis meliùs peragant, certis accentibus musicis vtuntur, quos integro volumine descripsit R. Colonymus, quem vide; horum enim quisquè prout in sublime circulariter attollitur, vel in imum deflectitur, vel vbiquè simili tenore compositus incedit, ita vel efficaciae minus aut plus ponderis habere putatur. Quare ne in negotio à Capnione vel Munstero tradito, diutiùs immoremur, hoc loco specimen duntaxat quoddam exhibebimus

<p65>

accentum notis Musicis expressorum, quibus אשכנזים siue Hebraei Germani et ex parte Itali suis in Synagogis vtuntur. Vtrum verò Hispani, aut Galli, orientalesque Hebraei, alias vocum flexuras in dictorum accentuum pronuntiatione forment, neodum cognoscere licuit. Accentus itaquè, vbicumquè ponuntur, talem et talem clausularum processum cantoribus formandum esse, et non alium denotant; sunt autem Musici accentus sequentes.

Pinax Accentuum Musicorum.

שלשלת	Zeichen	Schilcheleth, Catena
סגלה	Zeichen	Segla, proprietas siue
תלשא	Zeichen	Talsa, Eradicator
פזר קטון	Zeichen	Pazer caton, dispensor
קרני פרה	Zeichen	Karne pharah, Cornua
שני	Zeichen	Schene gerisin, duo
יתב	Zeichen	Iathib, sedens
פשטא	Zeichen	Pasta, extensor
קדמא	Zeichen	Kadma, Antecessor
זקף גדול	Zeichen	Zakeph gadol, Erector
אתנחתא	Zeichen	Ethnachta, suspirium
זרקא	Zeichen	Zarca, sparsor
לגורמיה	Zeichen	Legormiah, exossator
רביע	Zeichen	Rabia, imminens
תביר	Zeichen	Tabir, fractor
טרחא	Zeichen	Torcha, labor
סוף פסוק	Zeichen	Soph pasuc, finis versus

פסוק	Zeichen	Pasuc, diuisor
אזלא	Zeichen	Ezla, ambulator
מאר יך	Zeichen	Maarich, protractor
שני	Zeichen	Schene huterin, duo
דרגא	Zeichen	Darga, gradus
תלישה	Zeichen	Talisa Ketana,
סחפה	Zeichen	Sachpha, discus euersus
שיר מחופר	Zeichen	Schophar mechopher,
עלוי	Zeichen	Alui, sublimis
מכרבל	Zeichen	Mecarbel, cornu

Nota hoc loco accentus hosce musicos non ad canendum tantùm, sed ad pulchram prononciationem esse institutos, vt scias scilicet, vbi suspendere spiritum, quo loco ver- sum distinguere, vbi comma figere, vbi colon apponere debeas, vbi versus claudatur, vbi incipiat, quid lentiùs, celeriùs, concitatiùs leniùs deniquè ac temperatiùs tardiusque sit efferendum.

<p66>

Clausularum, quas accentus exhibent, in Notis Musicis expressio.

[Notenbeispiel, in quo antedictae clausulae depinguntur]

<p67>

[Forts. Notenbeispiel]

Atque ex hisce facilè lector intelliget rationem Musicae Hebraeorum tum antiquae, tum modernae. Nihil igitur restat nisi, vt tandem fusioribus hisce discursibus finem imponentes, ad alia nos conferamus.

C A P V T . V I .

De Musica veterum Graecorum, eorumque
Instrumentis.

[Graeci multa ad musicam spectantia a Salomone hauserunt.]

in2 Nemo nisi forsàn rerum arbiter, negare potest, omnes scientias, vti ab Hebraeis primùm ad Graecos, partim ad Aegyptios, ita et Musicam ad eosdem translata ingenia nullo non tempore vtrobique incrementa sumpsisse; Quis enim curiosissima Graecorum ingenia continere poterat, quo minus fama illa pervniuersum mundum de incomparabili tum Dauidis, tum Salomonis sapientia sparsa, quo minus inquam eò se conferrent, vbi tanta erat rerum admirandarum facies, tanta cantatorum cantatricumque multitudo, tanta instrumentorum musicorum exquisitissimo ingenio constructorum varietas, tam inexhaustus denique omnium artium scientiarumque potissimum verò tam exactae rerum naturalium notitiae Oceanus? Vno totius humanae sapientiae residebat Oraculum Salomon. Certè Orpheum, Linum, Amphionem prima graecae sapientiae lumina illinc omnia sua traxisse, facile hoc loco demonstrare possem, nisi hanc materiam exquisitiori argumento pertractandam Musicae hieroglyphicae reseruassem. Quare hoc loco corticem tantum Musicae Graecorum, instrumentorumque ipsorum visitatorum exhibendam duximus, nucleo in peculiare huius Musurgiae tractatus reseruato. Ad rem igitur.

[Lyra tetrachorda Mercurij.]

Refert Boëtius ex Nicomacho Geraseno, quod primum Instrumentum musicum fuerit à Mercurio (quem multi cum Hermete Trismegisto confundunt) inuentum; Quis autem hic Trismegistus fuerit, cùm in Oedipo fusè discutiamus, argumentum caeteroquin mirum quantum perplexum, hoc loco silentio suppressendum duxi; Erat autem hoc Instrumentum secundum mundanae elementarisque musicae analogiam quatuor chordis instructum; quo abdità quadam ratione harmonicam illam ta-

tractyn in 4. elementorum constitutione elucescentem, denotabant, simulque omnes consonantias eodem exhibebant hoc ingenio; vt prima chorda ad secundam, id est hypate ad parhypaten, diatessaron; secunda ad tertiam, id est parhypate ad lichanon tonum, tertia ad quartam, lichanos scilicet ad Mesen alteram diatesaron; parhypate verò ad Mesen diapente, hypate denique ad Mesen diapason sonaret, vt in apposito

<p68>

exemplo patet; cuius mysticas rationes alibi fusius explicamus. Huic Mercurio multis post temporibus successit Coraebus filius Lydorum Regis qui cytharae hermeticae tetrachordae adiunxit quintam chordam; cui postmodum Hyagnes Phryx Pater Marsiae primusque Tibiarum author sextam chordam adiunxit; Quam imperfectam deprehendens Terpander Lesbios eidem septimam ad 7 planetarum harmoniam denotandam, adiecit; Lycaon deinde octavam, id est 7 planetis, adiunxit firmamentum. Prophastus verò Periota, vel vt quidam volunt, Perinthus, nonam; Estiacus Colophonius decimam; Timotheus denique vndecimam eidem addidit, creuitque chordarum augmentum in tantum, vt posteriori non contenti numero chordarum hucusque recensito, ad 36 I imo 46 chordas (vti Epigonius Ambraaciota fecisse legitur) ascenderint; Ex quo dein veluti seminario quodam, omnis generis, Lyrae, Cytharae, Magades. pectites, Sambucaae, quas in libro sexto descripsimus, emerferunt. Hyagnes verò lituorum inuentor, innumera polycalamorum genera inueniendorum alijs occasione dedit; atque haec breuiter de instrumentis, qui plura desireat, videat VII. librum vbi ex professo de ijs tractauimus.

§ . I .

De modo cantandi graecis vsitato.

in2 PRimaevi Musici non multorum Instrumentorum simul concordantium strepitu gaudebant, neque complurium vocum symphonià vtebantur. Sed excitabant Auditorum animos varia voce ad sonum Lyrae, aut tibiae summa industria accommodata iuxta illud.

Tu calamos inflare leues, ego dicere versus.

Hoc pacto Homerus Cantantes Achillem, Femium, et Demodocum introducit, iuxta hunc tenorem seruabant quoddam Musicorum genus, Rapsodum dictum, versusque [Musica Graecorum veterum qualis.]

Poëtarum cantando recitare, et explicare solebant: hac ratione, Platone teste, versus Homeri interpretabantur ad sonum Lyrae; Modulatio verò nunquam à duabus simul,

[Quid chorus?]

sed alternis intonationibus peragebatur, ita apud Theocritum Pastores Daphni, et Menalca, et Virgilium Dameta, et Menalca alternis ludunt vocibus. Chorus verò dicebatur 50 circiter Lyricorum Poëtarum cum Poëmata sua propria, tum laudes Deorum, eorumque, qui ex Olympicis ludis victoriam insignem reportassent, decantantium congregatio; Atque pro decantatarum laudum praemio boue donabantur. In huius. modi quoque Choros Rusticos distributos pro fructibus terrae concessis iuxta altare victima instructum, et ad sonum tibicinis Baccho vota persoluisse tradit Phornutus. Cùm verò Poëta subinde nimià animi contentione deficerent, in locum cantatis puer, teste Liuius, sufficiebatur. Vnde deinde consuetudo histrionum in theatris versus Poëtarum canentium inoleuit, iuxta illud Horatij.

Ignotum tragicae genus inuenisse Camaenae

Dicitur, et plaustri vexisse Poëmata Thespis

Quae canerent, agerentque peruncti faecibus ora.

Pari ratione sonante Cytharaedo, et cantante Poëma quodpiam, caeteri saltus, choreasque agebant iuxta Virgil.

Ingeminant plausus Tyrij, Troesquè sequuntur. Et alibi.

Pars pedibus plaudunt choreas, et carmina dicunt.

Atque hoc pacto laudes suas persoluebant.

<p69>

§ . I I .

De Odis Lyricorum, et materia Poëmatum, et de legibus musicalibus.

DIuiditur Oda Pindarica in tres partes; Prima pars Odae στροφή; Secunda ἀντιστροφή
Tertia ἐπωδός dicitur, suntque versus Lyrici, ad sonum videlicet Lyrae, aut Cy-
tharae cantari soliti: Dicebatur, autem strophe, quod dum illa pars caneretur, saltan-
[Quid strophæ et antistrophæ, ἐποδός?]
tes retroacti à dextrà versus sinistram procederent; dum verò Anstistrophe cantabatur
contrarium modum in saltando tenerent saltatores; dum verò ἐπωδός sonabat, tanquam
fessi, et veluti pausà quàmdam inter postità aliquantis per ijdem requiescerent; atquehic
modus saltandi in hunc vsque diem apud Cretenses durat. Vtebantur autem in hu-
iusmodi solemnitatibus Arcades Vtriculo, Siculo Pectidibus; Cretenses Lyra; Lacedae-
[Pro diuersis gestis, diuersis instrumentis vtuntur.]
monij, Tibijs, Cornibus Thraces, etc. Hos secuti Romani, in Comaedijs exhibendis
Tibijs, et Calamis siue fistulis vtebantur; quas dextras, et sinistras vocabant, horum
enim operà proprietatem Comaediae addiscebant. Nam quando Comoedia erat de
re graui, et serià, Aulaedi sinistro calamo grauem, et seueram exhibebant harmoniam;
quando verò Comoedia erat festiua, iucunda, amoena, Aulaedi sinistro calamo mate-
riae congruam personabant harmoniam, scilicet, festiuam, iucundam, amoenam, etc.
Materiam denique mistam; mistà harmonià decantabant.

Erant quoque huiusmodi fistulae duplicis generis, scilicet, Seranae, et Phrygiae; Sera-
nae dicebantur ob foraminum paritatem, pares; Phrygiae contrà ab imparitate forami-
[Fistulae Seranae et Phrygiae.]

num dicebantur impares; Phrygia Varrone teste, vno constabat formaine, Serana
duobus; Nonnulli Plinio teste clalamis aquaticis seu arundinibus vtebantur, quas certo
anni tempore circa occasum Arcturi secantes triennali exsicatione peractà tandem
in Aulos, et fistulas efformabant; ad quod faciendum ab ipsa quasi naturà inuitari vi-
[Arundines in fistulas efformabant antiqui.]
debantur, quae in arundinibus ita partes internodes disposuit, vt per nodos resectae, ac
in fistulas accomodatae, vt longitudine, ita et sono different, et in eà quidem propor-
tione, vt prima seu longissima fistula ad proximam vno praecisè tono variet, ad octauam
verò sonet diapason, et sic loquendo de alijs intermedijs. Verum de his consule librum 7

vbi de his ex instituto agitur.

Porrò argumenta musicae Veterum alia erant Versus in laudes Deorum summo artificio, et ingenio, (cuiusmodi, v.g. sunt hymni Orphei) compositi; alia laudes et Encomia hominum illustrium ex victorijs Olympicis, Pythijs, Nemeis, Isthmijis insignium (vti Odae Pincaricae) continebant; Alia Apithalamios (vti Catulli Poëmata) amores exhibebant; alia funerum, et luctus Neniaram materiam praestabant; cuiusmodi erant Epidimiae ad pestiferam contagionem profligandam institutae, etc. Alij denique materias cantabant tragicas, comicas, aliaque similia plena grauitatis, seueritatisque argumenta. hoc pacto Demodocus composuit gloriosa celeberrimorum hominum facinorosa, contentionem Vlyssis cum Achille, Veneris et Martis Apologum, Equum Troianum, etc. Foemus adulterium Martis, et Veneris carmine cecinit, non ad iucitandam, [Neronis insolentia in comoedijs.]

sed a deuitandum luxuriam, instituto. Ad horum exemplum scelestus Nero (vt Suetonius narrat) ad sonum Cytharae larua obiectus Niobes decantabat Mythologiam, varijsque tragaedijs intermixtis nunc Canacem referebat parturientem, modò Orestem Matricidam, iam Herculem furiosum, etc. Verbo materia quam canendo recitabant Antiqui, historiae erant omnium earum rerum, quae ab origine mundi vsque ad ipsorum tempora contigerant, admirandum.

In quibus non promiscua, et inconsulta. Sed Rhythmis versibusque harmoniae congruis affectiones mortalium veluti moderabantur; Vnde, et huiusmodi harmonicae

<p70>

modulationes, non sine maxima ratione, et mysterio nomi, id est, leges dictae sunt, quas mutare sub poenà grauissimà non icebat, vtpotè eo fine institutas, vt ad sonum cytharae, vel Lyrae incitatae, et animum sua afficerent harmonia, et memoriam audientium

[Harmonicae modulationes cur dictae nomi?]

ad eas firmiùs retinendas excitarent. Erantque triplicis generis, quarum aliae canebantur cytharà, vel Lyrà, aliae tibia, vel calamis siue fistulis; vltimae vtrique communi perficiebantur harmonià; Praterea praefatae illae modulationes sortiebantur diuersa nomina, vel à populis apud quos vigeabant, vt Ioniae, Aeoliae, Baeotiae, vel à Rhythmis, et versibus, vt Orthiae, Trochaeae, vel à modis, vt Acutae, Tetraaediae; vel ab Inuentoribus, vt

[Leges Pythiae.]

Terpandriae, Hieraciae, vel ab euentu, vti Pythias etc. Erat autem Pythia lex, cuius argumentum continebat certamen Apollinis cum Serpente Pythone, quod denominat fabulam: cantilenae nomen erat, Delona: eo quod Apollo natiuus esset ex Insula Delo; eratque haec lex Pythia, teste Polluce, diuisa in quinque partes; quarum prima dicebatur Rudimentum siue exploratio; secunda Prouocatio, tertia Iambicus; quarta Spondaeus, quinta et vltima Tripudium siue triumphus; in prima parte Apollo Serpentis latibula locique ad pugnandum aptitudinem explorabat. Secunda parte modum exhibebat, quo Apollo Serpentem ad confligendum pugnandumque prouocabat.

Tertià parte canebatur ipsum certamen ad sonum fistulae, quem ὄδοντισμὸν appellabant, quo formidabilis serpentis, dentes collidentis, sibilus exhibebatur. Quarta parte Victoria Apollinis narrabatur. Denique in vltimà parte festa, choreae, tripudia Apollinis de Victoria reportatae instituebantur. Praeterea erat Satyrice σικκενὶς dicta, quam Bacchus postquam ex indià à se subiugatà redijsset, instituit, eratque lex tibiaria, in quà Rhythmi, moduli, gestus, et harmonia iuxta materiae conditionem mutabantur.

Ex quibus omnibus hucusque dicis satis liquet, Musicam veterum Graecorum constituisse Rhythmo, metro, instrumento, poëta et saltatione, quae subinde omnes in vnà

[Quibus constaret musica Veterum.]

compositione concurrebant, subinde verò maior dictarum rerum portio, etc. Patet etiam Poëtam, et Musicum vnam, et eandem personam sustinuisse, Orpheus et Linus An-

[Poëta, et Musicus idem veteribus sonabat.]

phionque poësin musicae coniungebant: Hesiodus poëmata sua cantare consueuerat ad certum virgae laurinae sonum, quem, teste Pausania, aërem percutiendo excitabat.

Pindarum Poëtam, et Musicum fuisse patet ex inscriptione, quam in deuastatione Thebarum, foribus domus Pindari inscribi iusserat Alexander Magnus his verbis: Πινδάρου τοῦ μουσοποιοῦ τὴν στέγην μὴ καίετε: *Domum Pindari Musici, ne cremetis.*

§. III.

De Instrumentis Musicae apud Veteres

in 2 COnstans, et vnanimis omnium ferè Mythologorum sententia est, primùm Lyrae siue Cytharae inuentorem fuisse mercurium filium Atlantis et Maiaie. hic inuentam post inundationem Nili Testudinem inductis chordis in Lyran instaurauit, confectam [Lyrae, et Cytharae inuentio secundùm Graecos.]

Orpheo, vel vt alij dicunt Apollini donauit, loco cuius ab eo Caduceum retulisse fertur; cuius historiam tametsi aliter, ingeniosissimè tamen, apud Homerum descriptam lector consulat, cùm enim sint haec trita non immoramur.

Ad figuram huius lyrae quod attinet, certè in tanta antiquitatis caligine vix aliquid certi statui posse existimo, si tamen coniecturis standum, talis figurae fuisse dixerim qualem in antiquis tum Romane Urbis monumentis, tum numis medalijsque veterum superstitibus semper ferè sub eadem ferè figura inscriptam etiamnum in hortis Farnesianis, Mathaeianis, Salustijs, Pincianis, Borghesijs, et Antiquario Iustinianaeo, iam in manu Apollinis, modò Mercurij spectabilem comperimus. Hyginus tamen differentem eius figura exhibet. Alij no figurà tantum, sed et chordarum numero differentem faciunt; Ex his sunt alij, qui trichordam, alij tetrachordam, et heptachordam eandem faciunt. Nonnulli cum Amphionis Orphei, et Lini eam confundunt; at

<p71>

perperam; horum enim excellentissimorum Musicorum instrumenta haud dubiè manubrijs, vt nostra instrumenta constabant, neque video, quaenam Musica sola plectri percussione huiusmodi instrumentis cum tam admiranda harmonia, qualem Authores describunt, à dictis Poëtis exhiberi potuerit, sed in tantà confusione nos optimum esse rati sumus in 7. libro singulas figuras quibus eandem describunt ob oculos lectoris ponere, vt vnusquisque, quod libuerit, de ea sentiat.

§ . IV .

De Musicae apud veteres argumento, et perfectione,
et de signis, ac Notis harmonicis.

in2 Videntes porrò Posteri Musurgi, Musicam à primaeuis Graeciae sapientibus conditam.
oppidò imperfectam, seriò allaborarunt, vt eandem ad aliqualem perfectionem
deducerent; Choragum egit Pythagoras Samius qui ex malleorum proportione pri-
mus tradidit, harmonicorum motuum proportiones, quas et numeris demonstrauit,
mundum harmonicum primus ostendit. Hunc secuti sunt postea Aristoxenes, Timo-
[Musici Veteres.]

thes, Euclides, Hipposus, Architas, Aristoteles, Plato, Timotheus, Thales Milesius, Phi-
lolaus, Eubolides, Nicomachus, alijque innumeri, quos apud Plutarchum vide; qui prae-
cepta à Pythagora tradita excolentes, Musicam in eum euexerunt gradum, quem apud
illius aeuì Musicos Graecos vixisse, cum admiratione legimus. Nam hi ex chordarum
varijs sectionibus harmonicis proportiones ad aurium sensum explorantes, Musicam
tandem exactissimis regulis exhibuerunt; Interualla consona à dissonis remouerunt
primi, interuallis singulis nomina imposuerunt. Triplex Musicae genus, diatonicum,
chromaticum, enharmonicum reppererunt; Tonorum siue troporum varietatem con-
stituerunt, aliaque innumera praestiterunt cum tanta ingenij subtilitate, quam in
hunc vsque diem, et suspicimus, et admiramur. Verùm cùm rationem procedendi in
singulis fusè in sequentibus libris describamus, illam tantum hìc obiter indicare volui-
mus. Quos deinde secuti Quintilianus, Ptolomaeus, Plutarchus, Albinus, Boëtius, Au-
gustinus, alijque tam Graeci, quam Latini eam egregiè varijs subtilissimisque volumini-
bus, vt in progressu operis patebit, amplificauerunt.

Qualem verò citati Veteres Graeciae Musici in Signandis harmonicis proportionibus
methodum modumque seruarint, haud dubiè curiosus lector nosse desiderabit; Certum
enim est illos interualla sua harmonica certis Notis non secus, ac nostro hoc saeculo
moris est, indicasse; atque iuxta huiusmodi notas, et cantum pronuntiasse, et instru-
menta pulsasse. Verij varia tradiderunt huius Signa, sed malè intellecta, vt postea vi-
debitur. Ego certè vt illucque penetrarem, nihil non intentatum reliqui; Excussis ita-
que tum Vaticana tum alijs Bibliothecis tandem varia huius argumenti manuscripta
detexi, quorum vnum manuscriptum Graecè Vaticanum Authore Gaudentio Philoso-
pho. Alterum in nostra Bibliotheca, Authore Alypio Musico antiquissimo reperi,
ex quorum collatione tandem musicam illam Veterem characteristicam non sine labore

et utam tibi, integrè in 7. libro Erotemate iv. exhibemus, quem locum consule.

<p72>

C A P V T V I I .

De moderna Graecorum Musica.

in2 ECclesia Graecanica Musicam ab antiquis sapienter institutam, non excoluit tantum, sed et propaginem eius longè latèque diffusam, posteris tradidit; Cùm enim laus esset in Ecclesia Sanctorum, et vbique chori instituerentur virorum Religiosorum, diu noctuque Deum incessanter laudantium, Musicam tanquàm perfectam psallendi amussim adhibuerunt; quin ne Gentilibus suis praecedessoribus inania Deorum Numina cantantibus in feruore psallendi cedere viderentur, ad Musicam in Choris Ecclesiarum magno decore peragendam, alias notas excogitarunt; quibus cantus Ecclesiasticos redderent, et meliores, et ad laudes DEI persoluendas accomodatiorres; Atque hoc genus notarum praesenti hoc capite interpretari propositum nobis est, ne Lector quicquam in hac Musurgia desiderare possit rerum curiosarum, et si quandoque in libros Musicos huiusmodi notis conscriptos inciderit, clauem, qua ad Musicam dictis libris contentam pertingat, habeat. Desumpsi verò totam huiusmodi psallendi rationem ex libris graecorum partim vulgari graeca, partim literali lingua conscriptis. quorum Authores diuersi fuerunt; Melioris tamen notae inter coeteros sunt Ioannes Kucuzela, Chrysaphi, Naziz, alijque quos in Catalogo Authorum Musicorum vide. Pro primis itaque Musicae Elemtnsi, ex quibus reliqua notae constituuntur, ponunt moderni vocum notas 14. Ex quibus octo sunt ascendentes, sex descendentes.

Ascendentes sunt hae octo.

τὸ ὀλίγον	id est exigua	[zeichen]
ἡ ὀξεῖα	acuta	[zeichen]
ἡ πελααθή	volatilis	[zeichen]
τὸ κούφισμα	leuitas	[zeichen]
τὸ πελαθόν	volatile	[zeichen]
τὰ δύο κεντήματα	duo stimuli	[zeichen]

τὸ κέντημα	stimulus	[zeichen]
------------	----------	-----------

ἡ ὄψηλή	alta	[zeichen]
---------	------	-----------

Sex descendentes sunt istae.

ὁ ἀπόστροφος	Apostrophus	[zeichen]
--------------	-------------	-----------

οἱ δύο	duo apostrophi	[zeichen]
--------	----------------	-----------

ἀπόστροφοι

ἡ ἀπορροή	defluxus	[zeichen]
-----------	----------	-----------

ὁ κέντημα	stimulus	[zeichen]
-----------	----------	-----------

ἀπόρροον	defluxionis	
----------	-------------	--

τὸ ἐλαφρὸν	vagum	[zeichen]
------------	-------	-----------

ἡ χαμηλή	Temperans	[zeichen]
----------	-----------	-----------

<p73>

Ex hisce quaedam corpora sunt; id est corporis rationem, quidam spiritus, id est spiritus rationem habent. Corpora sunt sex ascendentia, duò verò descendencia; Corpora ascendentia sunt sex primae voces, Oligon, ὀλίγον, petaste, cuphisma, Pelaston πελαθὸν duo centimata; Duo descendentes Apostrophì, duo συνδεσμὸς id est duo vincula. Aporrhoe verò et corpus et spiritus rationem habet, gutturis enim vniformis motus ea sua- uiter exprimit, vnde et melos vocatur. Sunt praetera spiritus 4. duo ex vocibus ascendentibus, et duo ex descendibus. Ex ascendentibus sunt κέντημα et ὑψηλή. Ex descendibus Elaphron et Chamile; Habent quoque haec particularia Signa voces, quas reserunt signantque subiectis numeris graecis, vt sequitur.

τὸ ὀλίγον a ἢ ὀξεῖα a ἢ πελααθή a τὸ κούφισμα a
τὸ πελαθὸν a τὰ δύο κεντήματα a τὸ κέντημα b
ἢ ὀψηλή δύο ἀπόστροφοι a, δύο ἀπόστροφοι a ἢ ἀπορροή b
ὀ κέντημα ἀπόρροον b τὸ ἐλαφρὸν b ἢ χαμηλή b.

Notandum verò hic quòd omnes voces ascendentes supponantur vocibus descendibus.

[Darstellung]

Subordinantur autem et spiritus ascendens, vt κέντημα καὶ υψηλή ascendentibus corporibus id est τῷ ὀλίγῳ τῇ ὀξεῖα ἢ πεταθῇ τῷ κουφίσματι, vt sequitur.

Similiter descendentes spiritus vti ἐλαφρὸν καὶ ἢ χαμηλή, et κέντημα ἀπόρροον subiunguntur sub ὀμαλῷ [sg], et sit argisyndeton. Aporrohe 1 subordinatur sub piasmate et tunc fit σεῖσμα.

signa verò mutationis Tonorum hec sunt.

Mutatio primi Toni, hoc [sg]
signo mutatur.

Mutatio secundi toni. [sg]

Mutatio tertij toni. [sg]

Mutatio quarti toni. [sg]

<p74>

Mutatio plagij primi. [sg]
Mutatio plagij secundi. [sg]
Mutatio Neana. [sg]
Mutatio plagij quarti. [sg]
Semitonium, siue semiuox. [sg]

Sunt praeterea 3 media vocis signa magna otiosa συνδεσμοὶ κράτημα διπλή
τζάκισμα vero continet mediam vocem otiosam.

Magna Signa muta sunt, quae dicuntur magnae hypostates, ostenduntquè quantum
in vocibus sit immorandum; respondentquè nostris temporibus siue quantitati nota-
rum nostrarum et tropis figurisque Rhetorum.

[sg] ἴσον ostendit plani tractus
signum.
[sg] διπλή duplam vocis extensionem.
[sg] παρακλητική vocis suaviter inflexae
signum.
[sg] κράτημα vocis validae signum.
[sg] λύγισμα vox stridulae
significatio.
[sg] κύλισμα vox versatilis.
[sg] ἀντικενοκύλισμα plena versatilis vocis
expressio.
[sg] τρομικὸν vox tremula, vt in
glottismis fit.

[sg] ἐκστρεπτόν vox inversa
[sg] τομικρόν vox apta et disposita ad
 σόναγμα tremorem.
[sg] ψήφιστον numerata vox.
[sg] γοργόν velox, impetuosa vox agilis
[sg] γοργόν viuaχ, versatilis terribilis
[sg] ἀργόν otiosum
[sg] σαυρός Crux vox decussans aliam

<p75>

[s g]	ἀντικένομα	inanis et vacua, sive submissa	Adnotatio <i>In Semaeiologiam Graecanicam.</i>
[s g]	ὀμαλὸν	planè aequali.	in2 N0tant moderni Graeci hisce
[s g]	θεματισμὸς	statio	praesentibus signis idem quod
[s g]	θεματισμὸς ἔξω	statio extranea.	Rhetores et Musici, multiplici illo
[s g]	παρακύλισμα	versatilitas impetuousa.	trooporum, et figuram apparatu;
[s g]	ξηρὸν	arida vox.	videnturquè ex his plurima Vete-
[s g]	κλαῦσμα	vocis fractio.	ribus Graecis vsitata, in suam musi-
[s g]	χόρευμα	tripudium.	cam deriuasse; ita ξηρὸν vocem ari-
[s g]	ἐναρξίς	nota principij.	dam significat, vt fit in murmuran-
[s g]	σύναγμα	Collectio	tibus; οὔρανισμα à coelorum volubilita-
[s g]	πίασμα	Correptio.	te desumpta voce, vocem volubilem
[s g]	θαρεῖα	Grauis	significat, cuiusmodi vtuntur Eu-
[s g]	ὀλίγον	Exigua	nuchi, dum clausulas harmonicas, va-
[s g]			rijs diminutionibus exhibent, σταυρὸς sive crux denotat vocem

[s g]	ὄξεια	Acuta	oppositam, alteram quamquam instar crucis de-
[s g]	πεταστή	Impetuousa	cussantem. Aporrhoe circum in-
[s g]	κούφισμα	Leuitas	gressionem significat, quando nimi-
[s g]	πελαθόν	volatile	rum vox in seipsam reflectitur, suis-
[s g]	δύο κεντήματα	duo stimuli	què motibus implicari videtur; pe-
[s g]	τζάκισμα	distractio	laston vocem distantem reducit, quam Kuphisma acuit, et
[s g]	δύο απόστροφοι	duo apostrophii	veluti ce- leriore agilioremquè efficit; πεταστή
[s g]	ἀργοσυνθετον	nota ex Argo composita	vocis est impetus, ὀλίγον et ἴσον eius
[s g]	γοργοσυνθετον	nota ex Gorgo composita	paruitatem et aequalitatem sonant.
[s g]	οὔρανισμα	à caelo sic dicta	Verum, haec omnia ex sequentibus planius patefient.
[s g]	θές καὶ αποθές	vicinum, remotum,	
[s g]	θέμα ἀπλοῦν	positio simplex	

<p76>

Praetera dum volunt varia interualla vocum referre vtuntur hisce signis et interualla quidem vocum ascendentium haec sunt.

[Abbildung]

Litterae interualla Significat. Vt α significat vnisonum, β significat interuallum vnus toni, et sic de coeteris, diuersam autem Signa vnus litterae Significat valorem differentem notae.

<p77>

Vocum verò descendentium valorisquè notarum signa sunt.

[Abbildung]

De Tonorum clausulis.

in2 HAbent praeterea Graeci moderni quaedam vocabula, quibus omnem harmonicam

[Modus Graecorum cantandi.]

modulationem exponunt, quae prorsus nostrae respondet Solmisationi; suntque potissimum octo Ananes, Neagie, Aanes, Neeanes, Aneanes, Neanes, Nana, Agie; quibus reulutis reuertuntur ad gradum vnde processerunt harmonicum; Sunt autem 8 tonorum moderatores, Ananes respondet primo tono, A quo si descenderis vnam vocem, inuenies plagium tetartum, scil. quartum; Si verò ab hoc vnam vocem descenderis, inuenies baryn siue triton, tertium. Et si ab hoc per vnam vocem descenderis inuenies plagium duteron id est secundum; et si ab hoc descenderis vnam vocem inuenies tonum deuterum, et hinc vnam vocem si ascenderis, inuenies tonum triton, id est tertium; et hinc deniquè si vnam ascenderis habebis tonum tetarton id est quartum, et hunc sequens vox dabit proton, id est primum tonum, et sic de reliquis; Sciendum autem, quod à tono quocumquè si descenderis, in voce mùtatio fiat toni. Atquè hoc pacto habentur oco toni demonstrantes singulas voces, et voces ex mutatione tonorum. Si enim à tetraphonia, siue à diatessaron descenderis à prima quinquè voces, inuenies plagium retartum siue quartum tonum. Vocanturquè 4. Authenti κύριοι hoc est proprij, et 4. improprii πλάγιοι vti dictum est. Signa porrò octo tonorum sequuntur.

Voces

ὁ πρῶτος λέγεται	δώριος	Ανανες ἦχος
ὁ δεύτερος	λύδιος	νεανες ἦχος
ὁ τρίτος	φρύγιος	Να Να ἦχος
ὁ τέταρτος	μιξολύδιος	αγια ἦχος

ὁ πλάγιος τοῦ πρῶτου	ὑποδώριος	ανεανες ἦχος
ὁ πλάγιος τοῦ δεύτερου	ὑπολύδιος	νεεανες ἦχος
ὁ πλάγιος τοῦ τρίτου	ὁ βαρὺς ὑποφρύγιος	αανες ἦχος
ὁ πλάγιος τοῦ τέταρτου	ὑπομιξολύδιος	νεαγες ἦχος

Verùm vt haec omnia luculentius patefiant; totius Solmisationis typum nostris notis
expressum ob oculos ponemus curiosi Lectoris.

<p78>

[Abbildung]

Haec quae Graeci tanto labore tantoquè cum characterum apparatu disponunt, nos multo facilius, felicius, et breuius per octo replicationes, praecedentibus vocabulis indicatas, assequimur. Vt tamen Tyrones Graecorum facilius assequantur, vocum, tonorumquè mutationes. Rotam quandam conficiunt in qua sequentia ponunt signia, ijsquè vocum in se ipsas reuolutionem ostendunt, sed documenta ex Cucuzelo adscribamus.

Tonorum mutationes iuxta Domini Ioannis Magistri
Cuczeli dispositionem.

Exemplum notis nostris expressum.

[Noten]

Ostensa itaquè methodo et ratione musicae, quà moderni Graeci in Ecclesiasticis suis canticis vtuntur, nihil restat nisi vt paradigma quoquè vnum atquè alterum applicemus ex libris hiscè notis musicis refertis, depromptum exhibeamus, vt Lector curiosus artificium luculentius cognoscat.

[Notenbeispiel]

<p79>

Restabat modò vt de Aegyptiorum, Arabum, aliarumque Orientis gentium Musica aliquid diceremus. Verùm cùm de ea in Oedipo Aegyptiaco fusè et ex professo tractemus, ne incrementum operis aequo grandioribus procedat passibus, eo Lectorem remittimus; Atque haec sunt, quae de musicae inuentione et propagatione tam Hebraeorum quàm Graecorum, dicenda putauit; nihil modò restat, nisi vt ad Latinorum quoquè Musicam describendam, qui proprius huius nostri operis scopus et finis est, omni quàm possumus curàm ac diligentiam nos accingamus.